ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ИЖТИМОИЙ-ИҚТИСОДИЙ ГАЗЕТАСИ

Қишлоқ ҳаёти

1974 йил 1 январдан чиқа бошлаган

1996 йил 20 август СЕШАНБА № 63 (5.735) сотувда эркин нархда

МУАССИСЛАР ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК ВАЗИРЛИГИ, «ЎЗМЕВАСАБЗАВОТУЗУМСАНОАТ» УЮШМАСИ

Ўзбекистон катта тўй арафасида

ДЎСТЛАР МАСЛАҲАТИ, ТАЖРИБАСИ, ТАКЛИФИ

қутлуғ байрам йили хирмонлари баракасига хизмат қилсин

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ҚАРОРИ

1996 ЙИЛГИ МЕВА-САБЗАВОТ МАҲСУЛОТЛАРИ ҲОСИЛИНИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ТАШҚАРИСИГА СОТИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Жорий 1996 йилда етиштирилган мева-сабзавот маҳсулотлари ҳосили нобудгарчилигига йўл қўймаслик, уни истеъмолчиларга сотишни жадаллаштириш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси ҚАРОР ҚИЛАДИ:

1. Мева-сабзавот маҳсулотларини республика ташқарисига сотишнинг ташкилий-ҳуқуқий ва оператив масалаларини кўриб чиқиш бўйича республика комиссияси тузилсин.

Комиссия мева-сабзавот маҳсулотлари сотишнинг боришини мунтазам таҳлил этиб борсин ва пайдо бўладиган муаммоларни бартараф этиш чора-тадбирларини кўрсин.

2. «Ўзмевасабзавотузумсаноат», «Ўзтайёрловсавдо» уюшмалари, «Ўзбекбирлашув» ва Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазирлигининг юклаб жўнатиладиган маҳсулотлар ҳажми бўйича таклифларига розилик берилсин.

3. Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва туманлар ҳокимликлари, «Ўзмевасабзавотузумсаноат» (Носиров) ва «Ўзтайёрловсавдо» (Қурбонов) уюшмалари, «Ўзбекбирлашув» (Бурхонов) ва Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазирлиги (Жуманиёзов) ҳўл мева-сабзавот маҳсулотларини Россия Федерацияси истеъмолчиларига етказиб бериш юзасидан шартнома-контрактларнинг бартер бўйича моддий-техника ресурсларини, биринчи навбатда ёғоч-тахта материаллар, металл прокати, қувурлар, автотранспорт воситалари ва қишлоқ хўжалиги техникасини ўзаро етказиб бериш шартлари билан тузилишини таъминласинлар.

4. Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва туманлар ҳокимликлари, тегишли вазирликлар, идоралар, уюшмалар ва корхоналар раҳбарлари ҳўл мева-сабзавот ва консерва маҳсулотларини Россия Федерацияси истеъмолчиларига вилоятлар маъмуриятларининг етказиб берилаётган маҳсулот учун 1996 йил охиригача пул билан ёки моддий-техника русурслари билан ҳақ тўлаш тўғрисида кафолат хатлари мавжуд бўлган тақдирда жўнатсинлар.

5. Маҳсулот сотилгандан кейин валюта тушумининг бир қисмини, истисно тариқасида, Марказий банкка, бироқ 1996 йил 31 декабрдан кечикмай, мажбуран сотишга рухсат берилсин.

6. Тошкент, Самарқанд, Фарғона, Наманган, Андижон, Сурхондарё, Сирдарё, Жиззах, Қашқадарё, Бухоро вилоятлари ҳокимлари, тегишли вазирликлар, идоралар, уюшмалар ва корхоналарнинг раҳбарлари мева-сабзавот маҳсулотлари етказиб бериш юзасидан битимлар тузиш учун Россия Федерацияси минтақаларига шахсан ўзлари борсинлар.

7. «Ўздавстандарт» (Асриянц), ўсимликлар карантини бўйича давлат назорати (Тўлаганов), Давлат солиқ қўмитаси (Гатаулин), ваколатли банклар, «Ўзбекистон темир йўллари» компанияси (Эрметов) ҳўл мева-сабзавот маҳсулотлари жўнатувчи жойлашган жойда юклаб жўнатиш ҳужжатлари икки суткадан кўп бўлмаган муддатда белгиланган тартибда расмийлаштирилишини таъминласинлар, ушбу ишда сансалорликка ва сунъий тўсиқлар вужудга келтирилишига йўл қўймасинлар.

8. Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари:

ҳўл мева-сабзавот ва консерва маҳсулотларини тузилган контрактлар бўйича юклаб жўнатиш масалаларини тезкорлик билан ҳал этсинлар;

жойларда зарур ҳужжатларни тезликда расмийлаштириш ва мева-сабзавот маҳсулотларини юклаб жўнатиш бўйича таянч пунктлари ташкил этсинлар.

9. «Ўзбекистон темир йўллари» компанияси раиси Н. Эрметовнинг:

ҳўл мева-сабзавот маҳсулотларини темир йўлда ташиш тарифлари Қозоғистон Республикаси ҳудуди бўйича 1996 йил 31 декабргача, Россия Федерацияси ҳудуди бўйича (Москвагача) 1996 йил 1 ноябргача 50 фоизга пасайтирилганлиги;

Россия Федерациясининг бошқа йўналишлари бўйича темир йўлда ташиш тарифларининг пасайтирилиши тўғрисидаги масала «Ўзбекистон темир йўллари» компанияси томонидан мева-сабзавот маҳсулотлари етказиб беришга контрактлар мавжуд бўлган тақдирда ҳар бир аниқ ҳолатда Россия Темир йўллар вазирлиги билан биргаликда ҳал этилиши тўғрисидаги ахбороти маълумот учун қабул қилинсин.

10. «Ўзбекистон темир йўллари» компанияси (Эрметов):

Ўзбекистон Республикаси ҳудудида ҳўл мева-сабзавот ва консерва маҳсулотларини ташиш тарифларини 50 фоизга пасайтирсин;

юкни жўнатувчининг ташишнинг тўлиқ қийматини белгиланган муддатларда тўлаш тўғрисидаги кафолати билан олдиндан ҳақ тўланмасдан юкка ҳаракатдаги составнинг ўз вақтида ажратилиши ва берилишини таъминласин.

11. Вазирлар Маҳкамасининг 1996 йил 6 августдаги 323-Ф-сон фармойиши ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин.

12. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари Р. Гиниятуллин зиммасига юклансин.

Вазирлар Маҳкамасининг Раиси ***И. КАРИМОВ.***

Тошкент шаҳри,
1996 йил 16 август.

Ўзаро текшириш гуруҳларининг эзгу истаги ана шундай

ҲАМ ЎРГАНИБ, ҲАМ ЎРГАТИБ

БУХОРО

АНДИЖОН қишлоқ хўжалиги мутахассислари уч кун давомида Бухоро вилоятида бўлиб деҳқончилик ишларининг аҳволи билан танишишди. Улар қишлоқ инфраструктурасини ривожлантириш, аҳолини тоза ичимлик сув ва табиий газ билан таъминлаш, маиший хизмат кўрсатишни яхшилаш масалалари билан қизиқишди. Маълумки, август — ҳосилга-ҳосил қўшиш ойи. Шунинг учун ҳам мусобақадошлар ғўза парвариши ишларига алоҳида эътибор беришди.

— Июль ойининг ўрталарида юз берган гаримсел чўл минтақаларида ғўза ҳосилини тўкиб юборибди, — дейди Андижон вилоят деҳқончилик-саноат уюшмаси раиси, ўзаро текширув гуруҳи раҳбари Д. Эралиев. — Пахтакорлар бу табиий офат оқибатларини тугатиш мақсадида ғўзага ишлов бериш, чилпиш, уни «шарбат» сувига қондиришни авж олдираётганлигининг гувоҳи бўлдик. Бироқ, Олот тумани «Денов», Пешку тумани Шариф Эргашев номидаги жамоа хўжаликларида бундай сафарбарликни кўрмадик. Мазкур хўжаликларнинг айрим далаларида ғўза ғовлатиб юборилган, айрим жойларда эса чанқатиб қўйилган.

Вилоятда чорвачилик ишларини ҳам кўнгилдагидек деб бўлмайди. Ҳосилдан бўшаган ерларга такрорий экинлар экиш, дағал хашак жамғариш талаб даражасида эмас.

Текширув якунларига бағишлаб ўтказилган йиғилишда андижонликлар бу борадаги тажрибаларини ўртоқлашишди. Жумладан, ғалла ҳосилдорлигини ошириш учун уруғлик дон ғамлашга алоҳида эътибор бериш, алмашлаб экишни жорий этишни тавсия қилдилар. Ғўза парваришини жадаллаштириш, ҳосил йиғим-теримига пухта тайёргарлик кўриш бўйича амалий маслаҳатлар берилди.

ЖИЗЗАХ

Сирдарё ва Жиззах ери, суви ва бошқа имкониятлари деярли бир хил бўлган вилоятлардир. Қадимий Мирзачўл ерларида деҳқончилик қилаётган минтақа меҳнаткашлари ҳамиша ҳар бир ишни маслаҳатлашиб амалга оширган, бир-бирининг тажрибасидан баҳраманд бўлган.

Анъанага мувофиқ Сирдарёнинг бир гуруҳ мўл ҳосил усталари Жиззахда бўлди. Улар уч кун давомида вилоят туманлари ва хўжаликларида бўлишиб ғаллакорлар, пахтакорлар, чорвадорлар ва бошқа соҳа меҳнатчилари ишлари билан танишишди. Вилоятда қишлоқ ижтимоий инфраструктурасини ривожлантириш борасида муайян ишлар амалга оширилганлигининг гувоҳи бўлишди. Айни вақтда асосий эътибор камчиликларга қаратилди. Жумладан, вилоятда дон топшириш давлат буюртмаси бажарилмади. Бор йўғи 132 минг тонна ғалла топширилди холос. Уруғлик дон тайёрлаш ишлари ҳам ўлдажўлда. Ғалладан бўшаган ерларга такрорий экин экишга етарли эътибор берилмаяпти. Ғўзага ишлов беришда ҳам сусткашликка йўл қўйиляпти. Ҳозиргача ҳар туп ғўзада ўртача 5-6 тадан кўсак ҳосил қилинган холос. Бир қанча хўжаликларда эса ғўзани бегона ўт босган, экин чанқатиб қўйилган. Чорвачиликдаги аҳвол ҳам ачинарли. Қорамол ва қўй-эчкилар сони камаймоқда. Сут соғиб олиш паст даражада.

Сирдарёлик ҳамкасблар Жиззах тумани Ҳамид Олимжон номидаги ижара ширкатлар уюшмасида бўлиб ўтган йиғилишда ана шулар ҳақида гапирдилар. Аҳволни ўнглаб олиш бўйича тавсия ва маслаҳатлар берилди.

(ЎзА).

Бу йил республикамиз вилоятларининг кўпчилик хўжаликларида боғ ва токзорларда мўл ҳосил етиштирилди. Уларни нест-нобуд қилмай териб олиш, қайта ишловчиларга ўз вақтида топшириш боғбону соҳибкорларнинг муҳим вазифасидир.

Айни вақтда кечки мева ва узум навларининг пишиб етилиши учун баъзи муҳим тадбирлар бажарилиши ва келаси йил мўл ҳосилини ҳам яратиш чораларини кўриш зарур.

Ҳозирги кунда муҳим ишлардан бири ҳосилга кирган боғ ва токзорларни суғоришдир. Суғориш орқали озиқа моддалари новдаларга ва ҳосилга тўпланиб, улар ҳажм жиҳатидан катталашади, сифатли ва мазали бўлади. Бунда боғ ва токзорлар тупроғини нам билан яхши қондириш учун суғориш ариқларини ҳаддан ташқари узун қилиб юбормаслик керак.

Август ойида ток туплари ва мевали дарахтларга шарбат суви берилса ток новдалари пишиб етилиб, келаси йил ҳосилига яхши замин тайёрланади. Чунки келаси йили ҳосил берадиган гул куртаклари август ойида ҳам шаклланиши давом этади.

Токзорларда ҳомток ишлари қандай олиб борилишига қараб ҳосил сифати белгиланади. Ток тупи шундай таралсинки, қуёш нуридан ҳамма новдалари баҳраманд бўлсин, шамол ўтиб турсин. Бу ишлар новдаларни тараб боғлаш билан тугалланиши керак.

Асосий ток кесишни осонлаштириш учун август ойининг ўрталаридан новдалар чилпилади. Шунда новдалар яхши пишиб, ҳосил тез етилади. Узум гужумлари юмшаётган пайтдан бошлаб ток боши атрофидаги баргларни олиб ташлаш узум

БОҒ ВА ТОКЗОРЛАРДА БУГУНГИ ЮМУШЛАР

Мутахассис минбари

бошига бир текисда ранг беради. Новдаларни чилпиш, узум бошлари атрофидаги баргларни олиб ташлаш биринчи галда қалинлашиб кетган, ҳўраки навларда ўтказилиши керак.

Бу ишлар кул касаллиги (оидиум) ривожини ҳам тўхтатади. Мабодо новда ва узум бошлари кул касаллигига чалинган бўлса, ҳомтоклардан сўнг дарҳол олтингугурт билан чанглатган маъқул. Бунда олтингугурт 1 гектар токзорга 30—40 кг. сарфланади. Шунда ҳосилдан ташқари новдалар ҳам соғлом етилади ва яхши пишади.

Боғларда тупроқ унумдорлигини ошириш учун Никольсон нўхоти, қишки перко, рапс ўтлари уруғлари ток қатор ораларига сепилганда, гектарида 25—45 тоннагача кўк масса тўпланади. Кўкат ўғити берадиган ўсимликларнинг уруғини сентябрь-октябрь ойларида боғ қаторидаги ерларнинг ҳаммасига баробар сепилади. Бир гектар ерга 100-120 кг. Никольсон нўхоти уруғи ёки 16-20 кг. рапс ёки перко уруғи солинади.

Ўсимлик уруғлари боғ қатор орасига сепилгандан кейин кетма-кет 70—80 см оралиқларда ариқлар олиниб суғорилади. Кўкат ўсимликлар уруғини сепишдан олдин гектарига фосфор ўғитидан 60—90 кг ҳисобида солиш тавсия этилади. 7—8 кун ўтиши билан уруғлар ёппасига ердан униб чиқа бошлайди. 12—15 кунлардан кейин боғ қатор ораси кўк майсалар билан қопланади. Уларнинг баландлиги совуқ тушгунга қадар 25—40 см. га етади.

Боғ қатор орасини ёппасига кўк майсалар босиши ер қатламларида ҳаводан тушган намни яхши сақлашга сабаб бўлади. Тоғли туманларда боғ қатор ораларига сепилган унумдор тупроқ қатламларини ювиб кетишдан сақлайди. Кўкат ўсимликлар майсаларини баҳорда гуллай бошлаганда апрелнинг охири, майнинг бошларида ерга ҳайдаб юборилади.

Боғлар ўз вақтида суғорилмаган тақдирда баргда намлик камайиб кетади. Баргда ҳужайра суви камайиб кетиши натижасида барг касаллик ва зараркунандаларга қарши чидамсиз бўлиб қолади. Айниқса иссиқ паллада ҳаво ҳарорати кўтарилиб нисбий намлик камайганда ўргимчакканалар тезда кўпаяди.

Буларнинг олдини олиш учун чуқур эгатлар орқали суғориб, тупроқни нам ҳолда сақлаш зарур. Механизация ишларини, тупроқни чизеллашни иссиқда ўтказмаслик керак. Тупроқда нам етарли бўлса мевалар мазали, тезда йириклашиб, сувлик бўлади.

Боғларда, айниқса, олмазорларда мева ўргимчакканаси тарқалиши кузатилмоқда. Сувдан қолган боғлар каналардан кўпроқ зарарланади. Шунинг учун уларни қондириб суғориш керак. Шу билан бирга боғларни пуркаш ҳам зарур. Бунда неорон препаратидан 1 гектар боғга, ёшига араб 1,5—3 кг сарфланади. Мабодо омайт, изофен, пликтран препаратлари бўлса, уларни ҳам қўллаш мумкин (100 л. сувга 150 гр, ҳисобидан). Олтингугурт препаратларидан фойдаланса ҳам бўлади. Ҳўлланувчи кукуни бир фоизли (100 л. сувга бир кг.) қилиб пуркалади. Энг қулайи олтингугурт кукунини ОШУ-50 чанглаттичи билан чанглатишдир. У ихчамлиги туфайли меваларни тўкиб юбормайди. Олтингугурт сарфи бир гектарга 40 кг. дан кам бўлмаслиги керак. Олтингугуртдан ташқари қайд қилинган препаратлар кечпишар навли боғларда қўллангани маъқул.

Юқорида айтиб ўтилган тадбирлар ўз вақтида сифатли ўтказилган тақдирда кўзланган ҳосил олинади.

М. РАЗЗОҚОВ, У. НАБИЕВ, Р. Р. Шредер номли мевачилик, узумчилик ва виночилик илмгоҳи мутахассислари.

Ҳозир ғўза парваришида муҳим давр. Ҳосил чўғини шу кунлардаги ҳаракат белгилайди. Буни дилдан ҳис этиб меҳнат қилаётган Тўрткўл туманидаги «Шўрахон» ширкатлар уюшмаси деҳқонлари айни дамларда мўл ҳосил тўплашга эришмоқдалар.

— Мустақилликнинг беш йиллигини катта меҳнат совғалари билан нишонлаш ниятидамиз, — дейди уюшма раиси, Ўзбекистон Олий Мажлиси депутати Азимбой Абдукаримов. — Давлатга ғалла топшириш режасини ортиғи билан ўринлатдик. Энди пахта далаларида астойдил тер тўкаяпмиз. 1400 гектар майдондаги экин ривожи кўнгилдагидек. Мавжуд 25та культиватор юксак унум билан ишлатилаётир. Насиб этса турт минг тонналик оқ олтин хирмонини бунёд этамиз.

Дарҳақиқат, хўжалик далаларида бугун меҳнат кўтаринкилиги авжида. Кўсаклар сони кун сайин кўпайиб миришкор қалбига орзу уруғларини сочаяпти. Шу боис йиғим-терим мавсумига ҳам пухта тараддуд кўриляпти.

СУРАТДА: илғор бригада бошлиғи Тоир Матёқубов ва уюшма раиси (ўнгда) Азимбой Абдукаримов пахтазорда.

Р. ЖУМАНИЁЗОВ олган сурат (ЎзА).

Ўзбекистон мустақиллигининг беш йиллигига

ИСТИҚЛОЛ ҚУЁШИДАН ТОЛЕИ БАЛАНД БУХОРО

Ўзбекистон ўзининг бой ресурслари билангина эмас,асосан ижтимоий-сиёсий вазиятнинг барқарорлиги,амалга оширилаётган иқтисодий ислоҳотларнинг изчиллиги билан барчанинг эътиборини жалб қилмоқда.

«Палея» халқаро нашриёти «ХХ аср халқ доҳийлари» туркумида чоп этган «Барқарорлик ва ислоҳотлар» китобидан.

Бухоро туманидаги Асат Шокиров номли жамоа хўжалигининг 2-бригадаси аъзолари баракали меҳнат қилиб, пахтадан мўл ҳосил етиштирмоқдалар. Ниятлари бу йил катта тўй шарафига гектаридан камида 35 центнердан оқ олтин йиғиштириб олиш.

Суратларда: 1. (чапдан ўнгга) хўжалик бошқаруви раиси Бахшилло Ғайбуллаев, бригада бошлиғи Шокир Ражабов ҳамда ҳосилот Илҳом Файзиевлар ҳосил чўғини кўздан кечиришяпти. 2. Деҳқон кўзини қувнатиб лўппи-лўппи бўлиб очилган пахталар. 3. Бу йилги мавсумда бункердан 120 тонна хом ашё тўкишга аҳд қилган моҳир механизатор Нутфулла Муродов.

ҲАЛОЛ МЕҲНАТ, КАТТА ДАРОМАД

Мурод ЖЎРАҚУЛОВ,
республикада хизмат кўрсатган пахтакор

Жондор туманидаги «Ўзбекистон» жамоа хўжалигининг М. Жўрақулов бошлиқ оила аъзолари ўтган йили пахтачиликдан 251 минг сўм даромад қилишди. Бу йилги режалар янада улкан.

Собиқ иттифоқ даврида биздан фақат пахта талаб қилишарди. Иложи борича кўпроқ оқ олтин етиштиринг, бошқасини давлат етказиб беради, дея уқтиришарди. Охир-оқибат шундай бўлдики, саховатли боғларимиз қисқариб кетди, қайта ишлаш цехларимиз устамонлик билан тугатилди. Деҳқон бозорга қарам бўлиб қолганлигини сезмай қолди...

Истиқлол туфайли пахтакор кўкрагига шамол тегди. Ўзим умримни шу соҳага бағишладим. Йиллар мобайнида механизатор, бригада бошлиғи, агроном бўлиб ишладим. Заминни ардоқлашни, ҳар қандай шароитда пахтадан юқори ҳосил етиштиришнинг мактабини ўтадим. Адолат юзасидан айтсам, собиқ Иттифоқ даврида қанчалик ҳаракат қилмайлик, қанча кўп пахта етиштирмайлик биримиз икки бўлмади. Боис заҳматли меҳнат эвазига етиштирилган хом ашёга ниҳоятда кам ҳақ тўлашарди. Мустақиллик туфайли ҳур Ўзбекистонда меҳнат юксак қадрланмоқда. Аввало ҳар қандай расмиятчиликлар, юқоридан туриб ҳуда-беҳудага кўрсатма беришлар барҳам топди. Тадбиркорликка кенг йўл очилди. Шу боис пенсия ёшида бўлсам-да яна пахта етиштиришга жазм этдим. Оила аъзоларим билан ўзимизга бириктирилган ердан унумли фойдаландик. Агротехник тадбирларни вақтида сифатли амалга оширишда кўп йиллик бой тажриба қўл келди. Ҳар гектар ердан ўтган йили 40 центнердан пахта топширишга эришдик. Ҳосилдорлик мўлжалдагидан 4 центнер зиёда бўлди. Катта хонадоним 251 минг сўм даромад қилди.

Айни кунларда бутун эътибор ҳосилга ҳосил қўшишга қаратилмоқда. Бирин-кетин очилаётган пахталар ғайратимизни жўш урдираяпти. Насиб қилса, бу йил ҳур Ўзбекистонимизда пахта йили бўлади.

ТРАКТОРЧИ ЖАСОРАТИ

Азимжон ЛАТИПОВ,
ғаллакор, Шофиркон тумани

Қаюм Муртазоев номли жамоа хўжалигининг А. Латипов бошчилигидаги «Шукр» деҳқон хўжалиги аъзолари зўр омилкорлик, тадбиркорлик ва ташаббускорлик кўрсатиб, чўл шароитида гектаридан қарийб 50 центнердан дон йиғиштириб олиб мустақиллигимизнинг 5 йиллик катта тўйига муносиб армуғон ҳозирладилар.

Ҳаммаси дала шийпонидаги суҳбатдан бошланди. Мутахассислар, тажрибакорлар мамлакатда ғалла мустақиллигини таъминлашнинг аҳамияти хусусида эҳтирос билан гапирдилар. Бу борада қўшни хўжаликларда ибратли тадбирлар амалга оширилаётганлиги, ташаббуслар кенг оммалашаётгани алоҳида таъкидланди. Ишлаб чиқаришда бой тажриба тўплаган бригада бошлиқлари, агрономлар ҳамда техника ихлосмандлари бу умумхалқ, умумдавлат аҳамиятига молик ишга муносиб ҳисса қўшишга аҳд қилганликларини маълум қилдилар. Улар орасида тажрибали тракторчи сифатида танилган камина ҳам бор эди.

Чўлда янги ўзлаштирилган ерда деҳқончилик қилишнинг машаққати маълум. Бунинг устига ерлар камқувват. Шу боис биринчи кунданоқ етарли миқдорда маҳаллий ўғит жамғариш, нури ташиб келтиришга эътиборни кучайтирдик. Қарз кўтариб бўлса-да, минерал ўғитларни вақтида олдик. М. Уринов, Ф. Худойбердиев, Ш. Азизов, Р. Шомуродов каби ғаллакорлар бор имкониятларни ишга солдилар. Елиб-югуриб, энг сара уруғ келтирганлигимиз тўлиқ гектарлар ҳосил килиш, буғдой майсаларининг барқ уриб ўсишида муҳим омил бўлди. Ҳосил тақдири ҳал этилаётган дамларда бирортамиз даладан нари кетмадик.

Фидойи меҳнат, иштиёқ, мақсад сари дадил интилиш туфайли ўзимиз ҳам кутмаган натижага эришдик. Ҳар гектар ердан қарийб 53 центнердан бошоқли дон йиғиштириб олдик. Шундай қилиб чўлқуварларимиз улуғ тўйга муносиб совға тайёрлашди.

Мустақиллик шарофати туфайли мулк ўз эгасини топди. Деҳқоннинг ерга бўлган муносабати тубдан ўзгарди. Меҳнат унумдорлигини ошириш, маҳсулот сифатини яхшилаш, таннархини арзонлаштириш юзасидан аниқ тадбирлар амалга оширилмоқда. Ғалладан бўшаган майдонларда тариқ, маккажўхори етиштирилмоқда. Рўзғор учун зарур бўлган сабзавот маҳсулотлари, ошкўклар ҳам ўзимиздан чиқаяпти.

Беш йил мобайнида қўлга киритилган улкан муваффақиятларнинг бош омиллари ҳақида ўйлаганимда қалбимдаги фахр ҳис-туйғулари янада жўшади. Мамлакатимиз раҳбарияти осон йўлни қидиришмади. Ислоҳотлар йўли босқичма-босқич— ўз имкониятларимизни аниқ мақсад сари қаратиб, имконият ва мақсадни ўзаро тошу тарози қилиб, барча ресурсларимизни айни босқич учун устувор бўлган вазифаларни бажаришга сафарбар этган ҳолда ҳаётга татбиқ этилмоқда. Кучли ижтимоий сиёсатнинг муҳим роли шундаки, у халқимизга ислоҳот шунчаки ислоҳот учун эмас, балки авваламбор халқ манфаатлари учун ўтказилмоқда, деган ишончни бахш этди. Фуқароси юксак қадрланаётган мамлакатда эса иш ҳамиша олдинга босаверади.

ҒАРБИЙ КОН — ГАЗЛИ ИСТИҚБОЛИ

Ўктамбой САФАРОВ,
меҳнат фахрийси

Газлидаги Учқир конидан унча узоқ бўлмаган масофада Ғарбий газ кони топилган. Бу ана шу заминдаги ёнилғи заҳирасини икки баравар ошириш имконини беради.

Бийдай чўл. Яқиндагина яшнаб-яшариб кўзни қувнатаётган гулу майсалар қовжираган. Ҳарорат ниҳоятда баланд бўлганлигидан киши кўз ўнги жимирлашади. Бир қарашда худди шу ерда ажойиб кон борлигига ишонгинг ҳам келмайди. Бироқ янги коннинг очилганлиги айни ҳақиқат. Мутахассисларнинг таъкидлашларича, унинг заҳиралари 12,5 миллиард кубометрни ташкил қиларкан.

«Газлигазқазиболишузатиш» ишлаб чиқариш бирлашмаси меҳнатсеварлари ўз касблари билан фахрланадилар. Асосий вазифалари Газли — Нукус, Газли — Чимкент йўналишидаги қувурларни беминнат ёнилғи билан таъминлаш. Бу шарафли ишни муваффақиятли уддасидан чиқишнинг ўзи бўлмайди. Турли қийинчиликларни енгиб ўтишга, муаммоларни ҳал этишга тўғри келмоқда. Юқори босимга чидаш берадиган қувурлар, асбоб-ускуналар ҳамиша танқис. Шундай бўлса-да, мавжудларидан унумли фойдаланиб, омилкорлик кўрсатиб ютуқларни кўпайтириб боришмоқда.

Учқир, Янгиғозғон, Шохдахта конларидан олинаётган газ тозаланиб, катта босим остида магистралларга узатилади. Ёз ойларида иш унумли бўлади. Беминнат ёнилғининг асосий қисми ер ости омборларида сақланади. Қишли-қировли кунларда бебаҳо бойлик жуда асқотади. Янги конни иложи борича тезроқ ишга тушириш учун ҳаракат қилинмоқда. Ундан фойдаланиш ортиқча куч ва маблағ талаб қилмайди. Ғарбий кон фақат Учқир кони билан туташтирилса бас. Қувончлиси шуки, катта, иноқ жамоада турли миллат вакиллари бир оила аъзоларидек ҳамкору ҳамжиҳатликда меҳнат қилишмоқда. Газчилар борларини баҳам кўришади, бир-бирларининг қувончу ташвишларига ҳамиша шерикдирлар. Халқимизни беминнат ёнилғи газ билан мунтазам таъминлаш қанчалик муҳим иш. Уларнинг чўл шароитидаги фидойи меҳнатлари, ташаббуслари ҳар қадамда муносиб тақдирланмоқда.

БИР ФАРМОН ШАРОФАТИ

Алексей ЦОЙ,
етакчи мутахассис

Мустақиллик шарофати туфайли сўнгги уч йил ичида Ғиждувон туманини газлаштириш 98 фоизга етди. Қисқа вақт ичида 30 минг оила зангори оловдан баҳраманд бўлди.

Маҳалла чойхонасида Президентимиз И. А. Каримовнинг республика Вазирлар Маҳкамасининг 25 июлдаги мажлисида сўзлаган нутқи зўр манфаатдорлик билан ўрганиб чиқилди. Шунда мустақиллик бизга қай даражада улкан имкониятлар берганлигини, бир вақтлар ҳатто хаёлга келтириш мумкин бўлмаган орзуларимиз рўёбга чиқаётганлигини чуқур ҳис этдик.

Бухоро асл газчилар маскани. Бироқ собиқ Иттифоқ даврида кўпгина қишлоқларимизнинг аҳолиси ёнгинасидан йирик газ магистрали ўтган бўлишига қарамай тезак тутатиб овқат пиширишга мажбур бўлиб келди. Қиш ойларида мактабларимиз, касалхоналаримиз минг азоб билан иситиларди. Адолатсизликни ҳамма кўриб-билиб турган бўлса-да, оғиз очишга ботинолмасдик. Ҳа, йиллар мобайнида ўз бойлигимиздан баҳраманд бўлолмадик. Оқил Президентимиз ўз фаолиятининг дастлабки кунлариданоқ қишлоқни ободонлаштириш, қишлоқ кишиларининг турмуш шароитларини яхшилаш масаласига алоҳида эътибор бериб келмоқда. Қишлоқ аҳолисини ичимлик сув ва табиий газ билан таъминлаш юзасидан қабул қилинган фармон шарофати билан инқилобий ишлар амалга оширилди. Бартер асосида бизнинг туманимизга ҳам жуда кўп қурилиш материаллари, шу жумладан қувурлар келтирилди. Муҳим ишда Когондаги 3-механизациялашган кўчма жамланма бунёдкорлари ҳамда «Мадина» кичик корхонаси тадбиркорлари алоҳида намуна бўлдилар. Газчиларнинг унумли ишлаши учун шароит муҳайё этилганлиги, таъминотда узилишлар бўлмаганлиги учун Ғиждувон аҳолисининг асосий қисми эндиликда табиий газдан фойдаланмоқда. Келажак ишлари ҳам пухта режалаштирилган. Шофирконда янги газ тақсимлаш станцияси қурилмоқда. Катта шодиёна яқинлашаётган кунларда аввало табаррук отахону онахонларимиз фармон чиқарган юртбошимизни дилдан дуо қилиб, мамлакат ишига равнақ тиламоқдалар.

ҚАЛБИМ НУРГА ТЎЛА

Саъдулло МУҲАМЕДОВ,
«Бухоросувқурилиш» трестига қарашли 42-механизациялашган кўчма жамланма бульдозерчиси

Турли миллат вакиллари қўлни қўлга бериб ишлаётган мазкур жамоа бунёдкорлари йирик иншоотни муддатидан илгари фойдаланишга топшириш учун астойдил ҳаракат қилишяпти.

Касбим ниҳоятда масъулиятли. Иш мароми, қурувчилар кайфияти муайян даражада менга боғлиқлигини сезиб тураман. Ахир бульдозерчи кўнгилдагидек ишлаб топшириқни аъло даражада бажариб, бунёдкорлик ишларига кенг йўл очади.Ҳозирги кунда Бухоро фахри бўлмиш нефтни қайта ишлаш йирик корхонаси тармоғи қурилишларида жонбозлик кўрсатяпмиз. Меъёрни ҳамиша ортиғи билан адо этмоқдамиз.

Иноқ жамоамизда ўзбек, рус, тожик, татар ва бошқа миллат вакиллари қўлни қўлга бериб ишлашмоқда. Президентимиз Ислом Каримовнинг республика Вазирлар Маҳкамасининг 25 июлдаги мажлисида сўзлаган ёркин нутқи қалбимиздаги фахр ҳис-туйғуларини янада жўш урдирди. Чиндан ҳам истиқлолимизнинг аҳамиятини, унинг деҳқонга, қурувчию чорвадорга берган бахту саодатини сўз билан таърифлаш қийин. **«Бизнинг ютуқларимиз — одамларимизнинг фидокорона меҳнати натижасидир. Ватандошларимиз ислоҳотлар йўлига ишондилар ва бу йўл рўёбга чиқиши учун ҳаракат қилдилар».**

Президентимизнинг ана шу сўзлари жамоамиз учун ҳам тааллуқли деб ўйлайман. Боиси, эътиқодли, ташаббускор, айни пайтда қалби яратувчилик ишқи билан ёнган бунёдкорлар мустақиллигимизни мустаҳкамлаш учун бор имкониятларини ишга солмоқдалар. Қурувчиларни қутлуғ қадам инсонлар дейишади. Чиндан ҳам беш йил мобайнида қатор йирик иншоотлар қурилишида фаол иштирок этдик. Эндиликда улар вилоятимиз кўркига кўрк қўшиб турибди. Биз ўз Ватанимиз — ҳур Ўзбекистонимиз билан фахрланамиз. Республика ҳукуматининг ички ва ташқи сиёсатини қизғин қўллаб-қувватлаймиз»

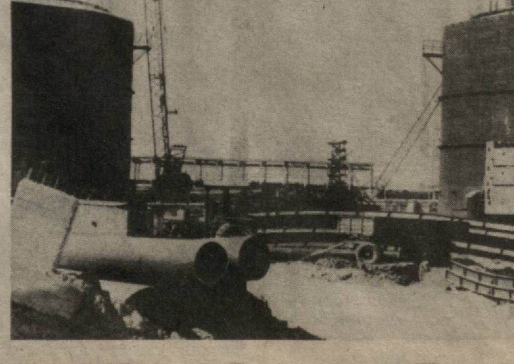

УЛКАН КОРХОНА

Ҳур Ўзбекистонимизда беш йил ичида қанчадан-қанча йирик саноат корхоналари қурилди ва қурилмоқда. Андижон автомобиль заводининг ишга туширилиши энг унутилмас, тарихий воқеалардан биридир. Синовдан ўтаётган тракторлар, ўз маҳсулотлари билан маъмурчилик ишига катта ҳисса қўшаётган қўшма корхоналар мустақиллик мевасидир.

Қоровулбозор туманидаги нефтни қайта ишлаш заводи мамлакатимиздаги энг йирик қурилиш иншоотларидан биридир. Завод ниҳоятда тез суръатлар билан қад ростлаяпти. Бу ерда асосий бинолар билан бир қаторда 3 та болалар боғчаси, 2 та мактаб ҳам қурилмоқда. Маданий-маиший хизмат кўрсатиш муассасалари қад ростлаяпти. Қувончлиси шуки, гигант корхонани тиклашда мамлакатимизнинг турли бурчакларидан келган бунёдкорлар фаол иштирок этмоқдалар. Чирчиқлик қўли гул қурувчи Иван Виденеев билан самарқандлик пайвандчи Валентин Цойлар худди шу ерда дўстлашишди. Байналмилал жамоа шарафли ишни муваффақиятли уддасидан чиқиш учун барча имкониятни ишга солмоқда.

Суратларда: 1. Моҳир қурувчилар И. Виденеев ва В. Цой. Улар кунлик режани ҳамиша ортиғи билан адо этишмоқда. 2. Дизель ёнилғиси сақланадиган омборхона қурилишида.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган суратлар.

БАЙНАЛМИЛАЛ ЖАМОА

Анатолий ЕЛИЗАРОВ,
Когон ёғ-мой акционерлик жамияти ишчиси

Замонавий технологияни ишга тушириш. меҳнатни ташкил этиш ва рағбатлантиришнинг синалган усулларини кенг жорий этиш туфайли мазкур корхона энг юқори кўрсаткичларга эришмоқда.

Ҳар куни иштиёқ билан заводга йўл оламан. Инсон ўз касбидан, эришилаётган натижалардан қаноат ҳосил қилса, қадрдон дўстлари қуршовида яшаётганлигини ҳис этса, ўзини аямай меҳнат қилади. Корхонамиз ҳаётини бамисоли камалакка қиёс этаман. 20 га яқин миллат ва элат вакиллари ҳамкору ҳамжиҳат фаолият юритишяпти. Иқтисодий ислоҳот шарофати туфайли замонавий технологияни жорий этдик. Мураббийларнинг тежамкорликни кучайтириш, мавжуд мосламалардан унумли фойдаланиш, уларни авайлаб-асраш юзасидан бошлаган ташаббуслари кенг маъқулланди. Бутун диққат-эътибор Ўзбекистон Республикаси мустақиллигининг беш йиллик катта тўйини муносиб меҳнат совғалари билан қаршилашга қаратилди. Корхона катта юксалиш йўлидан бораётганлигини рақамлардан ҳам кўрса бўлади. Жорий йилнинг биринчи чорагидаёқ режадан ташқари 1 миллион 600 минг сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилди. 23 тонна бензин иқтисод қилиб қолинди. Рационализаторларимиз ҳамда тажрибали ишчиларимиз таклифи асосида технологик жараёнларни такомиллаштириш ҳисобига белгиланган меъёрга нисбатан 40 тонна кўп ёғ олишга муваффақ бўлинди.

Беш йил ичида корхонамиз кучга тўлди. Янги совун цехи ишга тушди. Эндиликда Бухоро вилоятини совун билан ўзимиз тўла таъминлаяпмиз. Акционерлик жамиятига айланганимиздан кейин 1 миллион 900 минг сўмлик акция чиқарилди. Ишчилар акциянинг ҳар 103 сўмига 400 сўмдан дивидент олишяпти. Ўртача ойлик маош 2.300 сўм атрофида бўлаяпти. Қувончлиси шуки, бир вақтлар жамоамизда фидокорона меҳнат қилган, айни пайтда қарилик гаштини сураётган кишилар ҳам ғамхўрлик билан қуршаб олинган. Байрам куни улар билан учрашувлар ўтказилади, фахрийларга мукофотлар топширилади.

ИСТИҚЛОЛ ДЕҲҚОН ТАҚДИРИДА

ҲАЁТГА ҚАЙТИШ

Муҳаммад РАЖАБОВ,
Қоракўл туманидаги «Зарафшон» ҳиссадорлик жамияти раиси

«Пахта иши» билан судланиб, республика ҳудудидаги ахлоқ тузатиш муассасаларида жазо муддатини ўтаётган маҳкумларни авф этиш тўғрисида Президент Фармони, мустақиллик шарофати туфайли қоракўллик Муҳаммад Ражабов ҳам ҳаётда яна ўз ўрнини, ўз бахтини топди.

Ҳаётим асл деҳқонлар, чўлқуварлар орасида ўтмоқда. Эсимни танибманки далада экин парваришлаш, пахта, ғалла етиштириш билан машғулман. Ҳалол меҳнат қилган асло кам бўлмайди. Эл-юрт ўртасида номим пахта устаси, ташаббускор чўлқувар дея эъзозланаётганлигидан бошим осмонда эди. Кутилмаганда давр чалкашликлари туфайли ҳатто ўзбек деҳқонига турли ёриқларни ёпиштиришди. Адолатсиз, бераҳм кишилар «Пахта иши» баҳонаси билан жуда кўп инсонларга жабр қилишди. Ўзим уч йил бекордан-бекорга, ноҳақ қамоқда ўтирдим. Президентимиз фармони, мустақиллик шарофати туфайли оқланиб, яна ёруғ юз билан қадрдон қишлоғимга, хўжалигимга қайтдим. Лекин қалбим шикастланганди. Ахир ўзингиз ўйланг, умр бўйи чўлда заҳмат чекиб пахта, ғалла етиштирсанг-у, охир-оқибат осмондан тараша тушгандек бўҳтонларни қалаштириб таплашса. Деҳқон одам буни кўтариши қийин. Лекин яхшилар далдаси, ҳаётга ташналик иродани сусайтирмади.

Яхши ният билан иш бошладим. Кўпчилик талаби билан мени яна хўжалик бошқаруви раиси этиб сайлашганида очиғи кўзимдан ёш чиқиб кетди. 1995 йилда ҳар гектар ердан 43,4 центнердан пахта ҳосили олишга муваффақ бўлдик.Асосий тармоқнинг ўзидан 47 миллион сўмдан ортиқ даромад қилинди. Худди шу чўл шароитида гектаридан 23 центнердан бошоқли дон йиғиштириб олдик. Ҳамма омад ва муваффақиятлар учун, ноз-неъмат бунёдкорини бу қадар эъзозлаётганликлари учун ҳукуматимиз раҳбариятига, хусусан, Президентимизга самимий миннатдорчилик изҳор этамиз. Истиқлолимизнинг беш йиллиги шарафига М. Рузиев С.Бозоров, Қ. Шомуродов каби жамоалар гектаридан 50-55 центнердан пахта ҳосили олишга аҳд қилишди. Хайрли ташаббус кенг оммалашмоқда.

Саҳифани тайёрловчи:
Мирғиёс ҚАЮМОВ.

УРУҒЛИК КАРТОШКА ЕТИШТИРИШ

Тажриба, таҳлил, таклиф

Республикамизда картошка етиштиришни кўпайтиришга ғов солаётган нарса, бу — маҳаллий картошка уруғчилигининг ривожланмаганлигидир. Ваҳоланки, бизда маҳаллий картошка уруғчилигини йўлга қўйиш учун жуда қулай шароит мавжуд.

Яқинда қабул қилинган қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришини давлат томонидан қўллаб-қувватлаш тадбирлари ҳақидаги Президентимиз Ислом Каримовнинг фармонларида кўрсатилганидек, керакли миқдорда уруғлик картошка сотиб олиш учун мақсадли кредитлар ажратилиб Голландиядан элита ва биринчи репродукцияли, Белоруссиядан 3-4 репродукцияли навдор, иссиққа чидамли картошка уруғлиги республика хўжаликларига келтирилди. Мазкур уруғликлар мўқобил муддатларда, қулай минтақаларда, йирик хўжаликларда экилиб парваришланмоқда. Режаларга кўра, олинган ҳосилнинг 70 фоизи сараланиб, келгуси йилда уруғлик сифатида ишлатилади.

Маҳаллий картошка уруғчилигини йўлга қўйишда бу йил бурилиш йили бўлиши керак. Бунинг учун мавжуд имкониятларни тўла ишга солиш зарур. Голландиядан келтирилган тезпишар, серҳосил Аякс, Остара-эртаги, Марфона, Санте, Романо, Конкорд, ЭксКорт-ўрта эртаги, Пиккассо-ўртаги, Диамант, Агрия ва Кардинал ўртаги-кечки навлардан оқилона фойдаланиш муҳимдир.

Мазкур навлар уруғчилик қоидаларига риоя қилинган ҳолда бир-бирига аралаштириб юборилмай, алоҳида-алоҳида далаларда экилиб, юксак агротехника асосида парваришланиши талаб этилади.

Бу борада август ойида бажариладиган муҳим ишлар қуйидагилардан иборат.

Уруғлик мақсадида етиштирилаётган картошка майдонларида барча агротехник тадбирлар юксак савияда, ўз вақтида, сифатли қилиб бажарилиши шарт. Далалар бегона ўтлардан тоза, тупроқ намлиги эса мўътадил, яъни доимо юмшоқ бўлиши юқори ҳосил олиш гаровидир. Экинлар мунтазам назорат қилиниб, касаллик ва зараркунандалардан муҳофаза этилиши, зарур ҳолларда биологик ва кимёвий кураш чораларини қўллаш лозим.

Картошка палаклари 18-20 см.га етганда экин чопиқ қилиниб, озиқлантирилади. Иккинчи озиқлантириш ҳам чопиқ билан бир вақтда картошка палаклари туташиб кетгунча ўтказилади. Режадаги ҳосил олиш учун озиқлантиришда (150 кг азот, 100 кг фосфор ва 60 кг калий ўғити) соф ҳолда минерал ўғитлар ҳамда гектарига 20 тоннадан кам бўлмаган органик ўғитлар берилиши керак. Ўғитлар меъёри тупроқ унумдорлигига қараб ўзгариши мумкин.

Картошкани парваришлашда, яъни қатор ораларига ишлов беришда ҳамда озиқлантиришда КРН-2,80, КРН-4,2, КОН-2,8 ПМ ва КОР-4,2 каби юмшатгичлардан фойдаланмоқ керак.

Картошка тупроқ намлигига ўта талабчан бўлиб, усув ва ривожланиш даврида бу ҳолат ўзгариб туради. Одатда ўсув даврида тупроқдаги намлик тўлиқ намликнинг 70 фоизи миқдорида, туганаклар ҳосил бўла бошлаганидан тортиб 80 фоизи атрофида сақланиши муҳимдир.

Суғориш режимига риоя этиш билан бирга вегетация даврида далалар мунтазам равишда назорат қилиниши, зараркунандаларга қарши ўз вақтида кураш чораларини амалга ошириш талаб этилади. Август ойининг иккинчи ўн кунлигида, айниқса, колорадо қўнғизи хуруж қилиши мумкин.

Баргхўрлар оиласига мансуб колорадо қўнғизи хавфли зараркунанда. Унинг ранги сарғиш, қаноти устида йўл-йўл чизиқлари бор. Бир мавсумда тоғли ерларда 3 марта, водийларда 4-5 авлод беради. Битта она қўнғиз 500 дан 1800 гача тухум қўяди. Ундан 4-10 кунда биринчи ёшдаги қуртлар чиқиб тез ривожлана бошлайди. Бу қўнғизга қарши бир қанча кимёвий моддалар тавсия этилган. Улар орасида 2,5 фоиз Децис препарати 600 литр сувда эритилиб, гектарига 300-500 граммни пуркалади. 5 фоизли карате гектарига 200-300 грамм, Бибоксибациллин — 2 кг/га, 35 фозалон 1,5-2 литр, Суми-альфа 300-500 грамм гектарига ва ҳоказо.

Хавфли зараркунандалардан яна бири, бу — кўк қурт тунламидир. Уезги муддатда экилган картошка туганагини кемириб катта зарар етказади. Бунга қарши агротехник ва кимёвий кураш чораларини ўз вақтида ўтказиш керак. Кўк қурт тунламининг капалакларига қарши феромонли тутқичлар, тухум қўйиш даврида эса биологик курашда трихограмма уч марта далаларга тарқатилади. Қуртнинг ўзига қарши эса дендробациллин гектарига 2 кгдан сарфлаб пуркалади ёки хлорофос билан кунжара аралашмаси далага сепилади.

Кечки картошкага қўнғир кана катта зарар етказиши мумкин. У билан зарарланган ўсимликлар ҳосили 15-20 фоизга камаяди. Қўнғир канага қарши 40 кг олтингугуртни 1:1 нисбатида кўча тупроғи билан аралаштириб ўсимликлар чанглатилади ёки 80 фоиз сувда эрувчан олтингугуртдан 0,7 фоизли эритма, 0,03 фоизли омайт, 5 фоизли каратенинг 0,1 фоизли эритмаси пуркалади.

Картошка уруғчилигини яратишда барча агротехника ва фитосанитари тадбирлари мажмуига риоя қилиш талаб қилинади. Зеро, навлар тозалиги, уруғлик сифати юқори бўлиши келажакда мўл ҳосил олиш кафолатидир.

Бунинг учун август ойида икки марта нав тозалаш тадбири ўтказилади. Бунда ўсимликларнинг соғломлигига ва нав жиҳатдан бир хил бўлиши эътиборга олинади. Нав тозалаш вақтида ҳар бир ўсимлик синчковлик билан текширилиб, бошқа навга мансуб бўлса (гули, барги, тупнинг ранги ва гулпоясини шакли) ёки вирус касалликка чалинганлиги аниқланса, бегона нав ва касалланган туплар юлиб олиниб, даладан йўқотилиши керак. Ўтказилган ҳар бир нав тозалаш махсус далолатнома билан қайд этилиши ва у келажакда уруғлик сертификати тўлатишга асос бўлиши даркор. Далолатнома уруғчи-мутахассис агрономлар томонидан тўлдирилади.

Нав тозалашдан сўнг, ҳосилни ковлаб олиш олдидан картошка майдонлари апробация қилиниши керак. Бу тадбир мазкур экин, дала уруғлик картошка тайёрлашга муносиблигини тасдиқлайди.

Ҳосил йиғиш вақтида эса ҳар бир туганак назоратдан ўтказилиб, уларга таҳлил варақаси тўлдирилади. Ушбу ҳужжатларни тўлиқ бўлиши уруғлик картошка сертификат (сифат гарови) беришга асосдир. У уруғликни реализация қилиш пайтида юқори баҳоларда сотишга ҳуқуқ беради.

Кўриниб турибдики, картошкадан уруғлик олиш мураккаб жараён. Бунда муҳими агротехника қоидаларига тўла риоя қилиш билан бир вақтда, олинган маҳсулотлар тегишли ҳужжатлар билан расмийлаштирилган бўлиши керак.

Юқоридаги тадбирларни амалга ошириш учун картошка уруғчилиги билан шуғулланадиган хўжаликлар, мутахассислар, республика Қишлоқ хўжалиги вазирлиги, «Узмевасабзавотнавуруғлари» вилоят бўлимлари, уруғлик инспекцияси ходимлари ҳамкорликда апробаторлар семинарларини уюштиришлари фойдалидир. Келгуси йилда мўл ҳосил олиш учун етарли ва сифатли картошка уруғлиги етиштириш бугуннинг муҳим вазифасидир.

А. БОҚИЕВ,
Ўзбекистон сабзавот, полиз экинлари ва картошкачилик илмий-тадқиқот институти директори.
А. РАСУЛОВ,
картошкачилик бўлими бошлиғи.

Халқимиз «Ёз мавсуми - пишиқчилик мавсуми», деб бежиз айтишмайди. Ҳозир юртимизда ана шундай шукуҳли ва файзиёб паллаки, тўкинлик ҳамма ерда ўзнинг баракали дастурхонини ёзган.

Касби туманидаги «Майманоқ» мевачилик - узумчилик жамоа - ширкат хўжалиги боғларида ҳам ғарқ пишиқчилик. Хўжаликнинг Раҳмиддин Худойқулов бошлиқ боғдорчилик бригадасида олма терими қизғин давом этмоқда.

Суратда: хўжалик иқтисодчиси Жўрақул Файзуллаев (ўртада) бригаданинг илғор аъзолари Ҳафиза Шарипова ва Лобар Фармоновалар билан терилган олмалар сифатини кўздан кечирмоқда.

Б.ИСМОИЛОВ олган сурат.

МЕҲР АРДОҒИДА

Ўрта Чирчиқ туманидаги Акмал Икромов номли деҳқон-фермер хўжалиги заршунослари жорий йилда 695 гектар ерда деҳқончилик қилаяптилар.

Айни пайтда ҳар гектар майдонда 85—90 минг туп ғўза меҳр билан парваришланмоқда. Миришкорлар гектаридан режадаги 27,5 центнер ўрнига 30 центнердан сифатли хом ашё олишга аҳд қилишган.

Шу кунларда далаларда 69 нафар сувчи, 21 нафар механизатор фидокорона меҳнат қилишаяпти. Экинлар уч марта оби-ҳаётга қондирилиб, олти марта комплекс ишловдан чиқарилди. Ғўзаларни чилпиш ҳам муваффақиятли якунланди.

Сафар Матқосимов, Тўхтамурод Хайтаков, Боймат Турдибоев, Холтурсун Раимқулов, Муҳиддин Турдибоев, Жахай Арабоев сингари техника жиловкорлари ғўза қатор ораларига сифатли ишлов бериш, уларни озиқлантиришда фидойилик кўрсатишмоқда.

— Пахтакорларимиз тадбиркорлик кўрсатиб ишлаганликлари туфайли мўл ҳосил тўпланмоқда, — дейди деҳқон-фермер кенгашининг раиси Фозил ака Маматқулов. — Далада ишлаётганларни моддий ва маънавий рағбатлантириш мақсадида уларга ун, ёғ тарқатаяпмиз. Рўзғоридан кўнгли тўқ аъзоларимизнинг руҳи тетик, кайфияти яхши.

Пахтакорлар ғўза парваришини қизғин авж олдириш билан бир қаторда йиғим-терим мавсумига ҳам пухта тайёргарлик кўришаяпти.

Э. ТЎЛАГАНОВ,
«Қишлоқ ҳаёти» мухбири.

Фармон ва ижро

ЭЛ ҚУВОНЧИ

Президентимизнинг аҳолининг омонатлардаги ва давлат суғуртаси бўйича пул маблағларини индексация қилиш тўғрисидаги Фармони Жиззах вилоятида ҳам изчил амалга оширилаяпти. Бу муҳим ҳужжат одамларда ҳукуматга, мамлакатимиз раҳбарига катта ишонч уйғотди. Ҳозир омонатга пул қўйган кишилар вилоят халқ банкининг барча шохобчаларидан исталган пайтда Фармонда кўрсатилганидек пулининг ўн фоизини олиши мумкин.

Ҳукумат қарорига кўра, индексация қилишни расмийлаштириш жорий йилнинг 30 июнигача тугаши лозим эди. Лекин Халқ банки вилоят бошқармаси жамоасининг фидокорона меҳнати туфайли бу иш 21 июнь куни ниҳоясига етди. Шу кунгача 63499 мижознинг илгари омонатларга қўйган маблағи 994 миллион 47 минг сўм миқдорида индексация қилинди. Ҳозиргача 11 минг 63 омонатчига қарийб 27 миллион сўм миқдорида пул берилди. Банкнинг барча бўлимлари нақд пул билан таъминланган.

Президентимиз Фармонини амалга оширишда вилоят ва туманларда мазкур ишни бажариш юзасидан тузилган комиссиялар яхши ишлади. Бирор бир ноаниқлик бўйича омонатчилардан тушган аризалар вақтида ҳал этилди.

Пахтакор туманида Нормурод ота Мусурмоновни учратдик. У киши «Пахтакор» хўжалигида истиқомат қилади.

— Президентимизнинг ушбу Фармонини ниҳоятда хурсандчилик билан кутиб олдим, - дейди Нормурод ота. — Тўй қиламан деб бироз пул жамғарган эдим. Пул қадрсизланиб кетгандан кейин, тўғриси ундан умидимни узгандим. Лекин мамлакатимиз раҳбарининг қабул қилган қарори барча қатори мени ҳам хушнуд этди. Тадбирдан кейин банкда пулим 56 минг 446 сўм бўлди. Унинг ўн фоизи, яъни 5644 сўм олдим. Пулни ўғлимни уйлантиришга сарфладим.

Халқ банкининг Зомин тумани бўлимида ҳам одамлар гавжум. Омонатчилар ҳеч қандай оворагарчиликсиз пулини олишяпти. Биз банк эшигидан чиқаётган онахонни суҳбатга тортдик.

— Ҳукуматимизнинг олиб бораётган одил сиёсатидан мамнунман, - дейди Тошхол Муминова. — Республикамизда кенг кўламдаги катта ишлар олиб борилаётганлигига қарамай, раҳбарларимиз бизнинг омонатга қўйган пулимизнинг ҳам қадрини оширишди. Қўйган пулим 24.260 сўм бўлибди. 2425 сўм олдик. Уни рўзғор учун ишлатдик.

Омонатчиларнинг пулларини олмасдан яна омонатга қўйганлари ҳам кўп. Улардан бири Аҳад Саидназаров. У киши Зомин тумани Ф. Хўжаев кўчасида истиқомат қилади. Индексация қилинган пули 102.640 сўм бўлган. Шунинг ўн фоизи 10.246 сўмни ташкил қилган. Мижоз пулини яна сўраб олувчи депозитга қўйган. Мазкур туман марказидаги Боғишамол кўчасида истиқомат қилувчи Гулнора Норжигитова ҳам индексация қилингандан кейинги 800 сўм пулини яна банкка қўйган.

Халқ банкининг вилоят бошқармасининг барча бўлимларида омонатчиларга кўрсатилаётган хизмат, ходимларнинг одамлар билан муомаласи юқори даражада эканлиги кишини хурсанд қилади. Энг муҳими, аҳолининг Президентимиз, ҳукуматимизга ишончи ортиб бормоқда.

Ҳ. КАРИМОВ,
«Қишлоқ ҳаёти» мухбири.

УСТАХОНАДА ИШ ҚИЗҒИН

«Иш қуролинг соз бўлса, машаққатинг оз бўлади» — дейди халқимиз. Буни яхши билган Қарши туманидаги Собир Раҳимов номли жамоа-ширкат хўжалиги механизаторлари техника воситаларини терим мавсумига барвақт созлаб қўйиш учун барча имкониятларни ишга солмоқдалар.

Шу кунларда трактор саройида иш қизғин. Таъмирловчи усталар Воҳид Бобоев, Акмал Нуров, Дони Бозоров, пайвандловчи Баҳодир Файзиевлар машиналарнинг териш аппаратлари, чўтка қайишларини алмаштириш ва бошқа сўнгги таъмирлаш ишлари билан банд.

— Терим машиналарини пухта ҳозирлаш учун муҳандис Эркин Жўраев бошчилигида 12 кишидан иборат гуруҳ тузганмиз. — Пахта териш машиналари, кўрак узиш ва чувиш воситаларини мавсумга сифатли қилиб тайёрлаш масъулияти улар зиммасида, — деди хўжалик бош муҳандиси вазифасини бажарувчи Ўктам Чориев. — Таъмирловчилар учун бепул иссиқ овқат ва бошқа шароит яратилди, зарур эҳтиёт қисмларни қидириб топиш учун барча имкониятлар ишга солинган. Мавжуд терим машиналари 20 августгача тайёр ҳолга келтирилади.

Хўжаликда бу йилги йиғим-терим мавсумига 35 та терим машиналари, 7 та кўрак узиш ва 11 та кўрак чувиш машиналари тезкорлик билан созланмоқда.

Хўжаликдаги мавжуд 1580 гектар майдонда пахта етиштирилаяпти. Бу йил давлатга 4500 тоннадан зиёд хом ашё сотиш режалаштирилган, шунинг қарийб 60 фоизини машиналарда саранжомлаб олиш мўлжалланмоқда.

Раҳим ШАРИПОВ,
«Қишлоқ ҳаёти» мухбири.

ЖАҲОН ДЕҲҚОНЧИЛИК ТАЖРИБАСИДАН

КОРЕЯДА ЧОРВАЧИЛИК

Корея чорвачилиги қадимий тарихга эга, лекин унинг замонавий технология асосида ривожланиши 80-йиллардан бошланган. Бу тармоқ қорамолчилик, чўчқачилик, паррандачилик ва декоратив қушлар боқишдан иборат. 1970 йилларгача мамлакатда гўшт, сут маҳсулотлари кам истеъмол қилинган. 1980 йилдан бошлаб эса унга бўлган талаб кескин орта бошлади. Талабга қараб иш ҳам кўпайтирилиб борилган.

1995 йили Кореяда ҳаммаси бўлиб 301,2 минг тонна мол гўшти истеъмол қилинган. Унинг 154,7 минг тоннаси ўзида етиштирилган, 146,5 минг тоннаси четдан келтирилган. 1995 йили жон бошига истеъмол қилинган мол гўштининг миқдори 6,7 кгни ташкил қилган. Шу йили 680,3 минг тонна чўчқа гўшти етиштирилган бўлиб, жон бошига 14,9 кг дан тўғри келган.

Товуқ гўшти етиштириш 1995 йили 268,2 минг тоннани ташкил қилган, ёки жон бошига 6 кгдан тўғри келган. Мамлакатда гўшт истеъмол қилиш йилдан-йилга усиб бораяпти. 1970 йили жон бошига 5,2 кг, 1980 йили—11,3 кг, 1990 йили—19,9 кг, 1994 йили—25,8 кг, 1995 йили—26,5 кг гўшт истеъмол қилинган. Бу ерда гўшт истеъмол қилишнинг ривожланган мамлакатларга нисбатан камлигининг асосий сабаби мева-сабзавотнинг кўп ейилишидир. Сабзавот истеъмол қилиш жон бошига 1970 йили 59,9 кг, 1994 йили 132,8 кг, 1995 йили 160 кгни ташкил қилган. Мева истеъмол қилиш эса 1970 йили 13,1 кг дан 1994 йили—47,1 кг, 1995 йили 50 кг дан ошиб кетган.

Чорва маҳсулотларига талаб тез суръатлар билан ошганлиги туфайли 1970 йилдан бошлаб улар четдан келтирила бошланган. 1980 йилдан бошлаб эса талаб ва таклифнинг номутаносиблиги туфайли уларнинг нархи тез оша бошлади.

Мамлакат фермерлар даромадида чорвачилик билан шуғулланадиган фермерларнинг улуши 1970 йили 5,6 фози бўлган бўлса, 1994 йилда бу кўрсаткич 22,3 фоизни, 1995 йили эса 25 фоизни ташкил этган. Ўрта ҳисобда чорвачилик билан шуғулланадиган бир фермер 1970 йилда 17,72 АҚШ долларлик маҳсулот етиштирган бўлса, 1994 йили бу кўрсаткич 4325,3 АҚШ долларига етди.

Гўшт ва гўшт маҳсулотларига бўлган талаб эса ниҳоятда тез ўса бошлаган. 1970 йилда гўшт истеъмол қилиш 165 минг тонна бўлган бўлса, шундан 37 минг тоннаси молники, 83 минг тоннаси чўчқаники, 45 минг тоннаси товуқ гўшти бўлган. 1970—94 йилларда мол гўшти истеъмол қилиш 7,3 баробар, чўчқа гўшти 7,6 баробар, товуқ гўшти эса 5,45 баробар кўпайган. Сут истеъмол қилиш ҳам тез суръатлар билан ўсган.

Қорамоллар асосан кичик фермер хўжаликларида боқилади. Уларнинг барчаси хусусийдир. Лекин улар оилавий ва кооперативларга уюшган ўрта ҳамда йирик хўжаликлардир. Мамлакатда мавжуд қорамолларнинг 19 фоизи ханву, яъни маҳаллий зотга мансуб, қолганлари холштин зотидир. Чўчқалар асосан четдан келтирилган зотларни ташкил қилади. Тўғри, уларнинг бир қисми маҳаллий зотга ҳам мансуб.

Паррандалар асосан 1960 йиллардан бошлаб четдан келтирилиб кўпайтирилган. Қорамоллар аста-секин оилавий фермерлардан ихтисослашган йирик фермерлар қўлига ўта бошлаган. Сигири 10 бошдан камларининг сони озайиб, кўпларининг сони ортиб боряпти. 40 бошдан кўп сигири бор фермерлар 1981 йили 39 та бўлган бўлса, 1995 йили уларнинг сони 161 тага етган. 10 тагача сигири бўлган фермерларнинг сони 1981 йили 57 та бўлган бўлса, 1995 йилга келиб 19 тага тушиб қолган. Ҳар бир сигирдан соғиб олинган сут 1981 йили 4782 кг бўлган бўлса, 1995 йили бу кўрсаткич 6500 кг га етган. Ҳар бир бош сигирдан олинган фойда 1980 йили 605 минг вон, 1994 йили 1,5 млн. вондан ошиб кетган. Бу кўрсаткичга сутнинг кўпайиши, харажатларнинг камайиши ҳисобига эришилган.

Чўчқачилик билан шуғулланадиган фермерларнинг сони кескин камайган, лекин чўчқаларнинг сони тез суръатлар билан кўпайиб борган. Моллар нархи 1970 йилдан то 1995 йилгача мунтазам ўсиб борган. 1995 йилда 1990 йилга қараганда қорамоллар нархи 1,8 марта, сигирлар деярли 14 маротаба, чўчқалар 1,2 маротаба, тухум 1,22 маротаба ошган. Масалан, 500 кг вазн қорамолнинг нархи 1995 йилда 3800 АҚШ доллари, сигир 1100 доллар, чўчқа 62 долларга тенг бўлган. Бир кг товуқ гўшти 1,5 доллар, 10 дона тухум бир доллар, бир кг мол гўшти 10,4 доллар, бир кг чўчқа гўшти 2,9 доллар бўлган. 1990—1995 йилларда мол гўшти ҳар йили 10—12 фоизга ошган бўлса, чўчқа гўштининг нархи аксинча 2—3 фоизга камайган. Парранда гўштининг нархи ҳам камайиб борган. Шуниси қизиққи, маҳаллий зотли қорамол гўштининг нархи четдан келтирилганига қараганда 3—4 баробар қиммат.

Чорванинг озуқа базасини мустаҳкамлашга катта эътибор берилади. Индустриализация ва урбанизация туфайли қишлоқ хўжалигида фойдаланиладиган ер майдони камайиб бормоқда. Ем, озуқа, хашак экинлари майдони жами 257 минг гектарни ташкил қилади. Шундан 88 минг гектари ўтлоқлар, 169 минг гектари экин майдонлардир. Шоли ва буғдой пояси ҳам асосий озуқа сифатида фойдаланилади.

Улар 25 кун давомида ачитқи билан ачитилиб, кейин витамин моддалари қўшилиб кичкина-кичкина брикет шаклидаги озуқага айлантирилади ва махсус қопларга жойланади. Озуқани узоқ муддат сақлаш мумкин. 1970 йилларгача озуқа сифати паст бўлган. Ҳозир мамлакатда мавжуд қорамол, чўчқа ва паррандаларга етарли омихта ем ишлаб чиқариляпти. Лекин омухта ем ишлаб чиқариш учун АҚШдан маккажўхори дони, буғдой, соя, Покистон, Ҳиндистондан чигит олиб келинади. Шу боис тармоқни ривожлантириш четдан келтириладиган доннинг миқдорига боғлиқ.

Келажакда маҳсулот етиштириш ҳажми келтириладиган дон ҳажмига қараб режалаштирилади. 1993 йили жами етиштирилган хашак 598 минг тонна, ем-озуқа (маккажўхори дони ва буғдой)—2 млн. тонна, шоли ва буғдой пояси—5,2 млн. тоннани ташкил қилган. 1995 йили эса омухта ем 15 млн. тоннага етказилган. Ҳар бир қорамолга бир кунда ўртача 10—12 кг, чўчқаларга 5—6 кг омихта ем берилади. 1994 йилда чорвачилик эҳтиёжи учун ишлаб чиқарилган омихта ем қуйидаги миқдорда бўлган: парранда учун 3,5 млн. тонна, чўчқалар учун 4,5 млн. тонна, қорамол учун 5,3 млн. тонна, декоратив қушлар учун 331 минг тонна, жами 13,5 млн тонна омихта ем ишлаб чиқарилган.

Молхоналар, парранда фермаларини чиқиндидан тозалаш, сув, тупроқни ифлосланишдан сақлаш учун уларни махсус ускуналар билан жиҳозлаш муҳим аҳамият касб этади. 100—120 бош қорамол боқиладиган молхоналар автоматик равишда чиқиндидан тозаланди.

Молларнинг сонига қараб, молхонанинг оптимал майдони, ҳарорати, шамоллатиш, сув билан таъминлаш масаласига ҳам эътибор берилади. Молхоналарга ҳаво пастдан кириб, тепадан чиқиб кетадиган бўлгани учун у доимо тоза. Молларга сув тозаланиб берилади. Уларни парваришлаш дори-дармонлар билан таъминлаш, касалликларга қарши чора-тадбирлар ҳам юқори даражада ташкил қилинган.

Гўшт, сут, тухум, парранда гўшти қаттиқ текширилиб кейин истеъмолга чиқарилади. Четдан келтириладиган тирик моллар, чўчқалар, парранда ва уларнинг сўйилган гўштлари юз фози текширувдан ўтказилиб, талабга жавоб берсагина мамлакат ҳудудига олиб киришга руҳсат берилади. Барча туманларда ветеринария хизмати, чорва молларига дори сотадиган дўконлар мавжуд. Ихтисослашган йирик фермаларда ветеринария шифокори, гўшт, сутни текширадиган лабораториялар бор. Гўшт, сутни қайта ишлайдиган корхоналарда ҳам тайёр маҳсулотлар сифатини назорат қилиш йўлга қўйилган. Барча фермаларда тозалик юқори даражада.

Кореяда гўшт-сут саноати қисқа тарихга эга. Бу борада халқаро миқёсда муваффақиятли рақобат бўлиши учун уни янада ривожлантирилиши зарур. Лекин тармоқ ўз маҳсулоти билан жаҳон бозорига дадил кириб бормоқда. Мамлакатда мол гўштига бўлган талаб 1993 йили 223 минг тонна бўлган. 1997 йилда у 297 минг тонна ва 2001 йили—335 минг тонна бўлиши башорат қилинмоқда. Кореяда етиштириладиган мол гўшти 1997—2001 йилларда ҳар йили 130 минг тонна бўлиши ва четдан келтириладиган миқдори 167 минг тонна, 2001 йилга келиб 225 минг тонна бўлиши тахмин қилинмоқда. Давлат буларнинг бир-бирига мос келишини бошқариб боради. Шунинг учун талабнинг Корея имкониятига кўра қоплаб бўлмайдиган қисми четдан мол гўшти келтириш эвазига қондирилади.

Қорамоллар 1993 йилда 2,26 млн., 1997 йилда 2,417 млн бошга етиши мўлжалланган. Моллар маҳсулотлари нархини пасайтириш чора-тадбирлари ҳам ишлаб чиқиб амалга оширилмоқда. Семизлиги 400 кг бўлган қорамолнинг нархи 2,2 млн. вон (2784,8 АҚШ доллари), 1997 йили шу вазндаги молнинг нархи 1,7 млн. вон (2151,9 АҚШ доллари), 2001 йили эса 1,28 млн. вон (1620, 3 АҚШ доллари) гача тушириш режалаштирилган. Бир бузоқнинг нархи 1993 йилда 1,07 млн. вон (1354 доллар) билан уни 1997 йили 892 минг вон (1129 доллар), 2001 йили 722 минг вон (913,9 доллар)гача тушириш мўлжалланмоқда.

Кореянинг гўшт, сут саноати энг замонавий техника ва технологияга эга. Гўшт заводлари асосан Германиядан келтирилган, сут заводлари АҚШ, Германия, Голландия, Японияздан келтирилган дастгоҳ, ускуналар билан жиҳозланган. Жами чорвачилик маҳсулотларининг 22,8 фоизини сут маҳсулотлари ташкил қилади. 1991 йилдан бошлаб сут маҳсулотларига бўлган талаб 91 фоизга қондириладиган бўлган. Бу ерда етиштириладиган сут маҳсулотлари жаҳон бозорида рақобатлашадиган даражада.

Паррандачиликни ривожлантиришга ҳам катта эътибор берилган. Маҳсулот ҳажми жиҳатидан унинг улуши барча чорвачилик маҳсулотининг 20 фоизига тенг.

1980 йилдан кейин фермаларнинг сони камая бошлади. Бунинг сабаби кўп фермерлар бройлер ва товуқ боқишга ихтисослаша бошлади. Шу пайтда бройлер гўшти ва тухумга бўлган талаб кескин ошиб кетди. Фермалар эса йириклаша ва ихтисослаша бошлади.

1993 йилнинг охирига келиб парранда боқадиган йирик фермерларнинг сони 5300 нафарга етди ва паррандаларнинг сони 6,7 млн. тани ташкил қилди.

Бройлер жўжаларининг сони тез ўсди. Тухум қиладиган товуқлар тўла автоматлашган фабрикаларда кўпайтирилиб боқиладиган бўлди.

Бройлер гўштига аҳоли эҳтиёжи кейинги йилларда юқори суръатлар билан ортиб бораётганлиги туфайли талаб 1997 йили 96 фоизга ва 2001 йилда 92 фоизга қондирилиши тахмин қилинган. Кореяда бройлерларни тез семиртириш, товуқлардан кўп ва йирик тухум олиш борасида яхши натижаларга эришилди. 7 ҳафталик бройлернинг оғирлиги 1993 йилда 2,2 кг бўлган бўлса. 1997 йилда 2,3 кг га ва 2001 йилга келиб 2,5 кг га етказиш мўлжалланган. Бир товуқдан бир йилда 1993 йили 267 та тухум олинган бўлса, 1997 йили—278 та. 2001 йили—285 та тухум олиш мўлжалланган. Бройлерларнинг сони 1993 йилда 31,96 млн. бўлган бўлса. 1997 йили 37,4 млн. га ва 2001 йили эса 41,64 млн. га етказиш мўлжалланган. Ўн дона тухумнинг нархи 1993 йили 0,65 АҚШ доллари бўлган, уни 1997 йили 0,55 долларга ва 2001 йили 0,526 долларга тушириш тадбирлари қурилаяпти.

Корея ҳар йили 5,4 млрд. АҚШ доллари миқдорида қишлоқ хўжалик маҳсулотларини импорт қилади. Бу барча четдан келтириладиган маҳсулотларнинг 5 фоизини ташкил қилади. Қишлоқ хўжалик маҳсулотлари АҚШ, Австралия, Германия ва Хитойдан келтирилади. Тармоқ маҳсулотларини экспорт қилиш 1994 йилда 952 млн. АҚШ долларини ташкил қилди. Ҳукумат асосий эътиборни маҳсулот етиштириш технологиясини такомиллаштиришга қаратяпти. Мамлакат Хитой, Японияга чўчқа, товуқ гўшти экспорт қилади. 1994 йили Корея бюджетининг 13 фоизи қишлоқ хўжалигига йўналтирилган. Алоҳида эътибор қишлоқ хўжалиги инфраструктурасини ривожлантириш, ердан фойдаланиш самарадорлигини ошириш, ирригация шохобчаларини яхшилашга қаратилаяпти.

Мамлакатда 57 фоиз фермер 2—3 бош қорамол боқади. 1994 йили 2330 та фермер 50 ва ундан ортиқ қорамол боққан. 30 ва ундан кўп мол боқадиган фермерларнинг сони эса 5393 нафар. Бу сарф-харажатларнинг юқори бўлиши ва рақобатдошликнинг етарли бўлмаслиги сабаблидир. Шунинг учун ҳам бу ерда маҳсулот таннархи АҚШга қараганда 3,8 баробардан кўпдир. Бузоқларнинг баҳоси АҚШдагига қараганда 3,1 баробар, озуқа эса 3,8 баробар юқори. Масалан, 10 кг гўшт етиштириш учун Кореяда 14,5 доллар, АҚШда эса 3,8 доллар сарф қилинади. Агар Кореяда иш ҳақи учун 10 кг гўшт етиштиришга 9,9 доллар берилса, АҚШда 0,32 доллар ажратилади. АҚШда фермалар йирик бўлиб, деярли барча ишлар автоматлаштирилган. Шунинг учун сарф-харажат Кореядагига қараганда анча оз. Кореяда етиштирилган гўштнинг нархи АҚШ, Австралия, Янги Зеландиядагига қараганда 2—3 баробар қиммат. Масалан, бир килограмм мол гўштининг нархи Кореяда 11,5 доллар бўлса, Австралиядан келтирилган гўштнинг нархи 3,5 доллар. Сут етиштириш харажатлари ҳам АҚШга қараганда анча юқори. Шунинг учун четдан келтириладиган маҳсулотнинг салмоғи кўп.

Корея чорвачилиги четдан келтириладиган дон миқдорига боғлиқ. Фақат АҚШдан ҳар йили 1,2 млрд. долларлик ем, озуқа дон келтирилади. Имконият омихта емга бўлган эҳтиёжнинг фақат 24 фоизини қондиради, қолгани эса чет ҳисобидан.

Ҳукумат соҳани ривожлантириш дастурини ишлаб чиққан. Унда ихтисослашган чорвачилик фермаларини кўпайтириш, сарф-харажатларни камайтириш асосий масала қилиб қўйилган. Барча қорамол, чўчқа, парранда боқувчи фермерларнинг сонини 11540 тадан (1993 йил) 2004 йили 45000 тага етказиш мўлжалланяпти.

Қорамол, чўчқа, парранда зотларини яхшилаш, маҳсулдорлигини оширишга ҳам катта эътибор берилган. Бу ишлар билан мамлакат чорвачилик илмий текшириш институти шуғулланади. У энг замонавий асбоб, ускуна, жиҳозлар, компьютерлар билан жиҳозланган. Институт 10 та бўлим, 4 та ҳудудларда жойлашган тажриба бўлимлардан иборат бўлиб, жами 411 нафар ходимлар ишлайди. Институт қарамоғида 1077 та қорамол, 610 сигир, 1354 та чўчқа, 11831 парранда бор. Ем ишлаб чиқарадиган завод бир кунда 20 тонна озуқа ишлаб чиқаради. Институтнинг 43,3 гектар дон экадиган майдони, 31,1 гектар яйлови, озуқа сифатини текширадиган, молларнинг соғломлигини таъминлайдиган лабораториялари мавжуд.

Илмий изланишлар омихта ем таркиби, унинг қуввати, фойдалилик хусусиятларини ошириш устида ҳам иш олиб борилади. Озуқага ҳар хил витаминлар, касалликларга қарши дорилар қўшилади. Илмий ишларнинг натижаси тезлик билан амалда қўлланилади. Тавсия этиладиган қўлланмалар, янги технология фермерларга бепул берилади.

Чорвачиликни ривожлантиришнинг аниқ тизими ишлаб чиқилган. У босқичма-босқич амалга оширилади.

Соҳани ривожлантириш тажрибаси Англия, АҚШ, Германия, Голландиядан ўрганилган. Ўша мамлакатларга кўплаб олимлар, мутахассислар иш ўрганишга жўнатиб турилади. Ташкилий жиҳатдан чорвачиликни ривожлантириш 5 фазада олиб борилган: 1-фаза—фермерларни ташкил қилиш, 2-фаза—кўрсаткичларни иқтисодий таҳлил қилиш, 3-фаза—ўқитиш (фермерлик), ем-озуқа етиштириш, молларни боқиш, техник масалаларни ечиш, фермани жиҳозлаш, бошқариш, 4-фаза—фермани ривожлантириш, молларни кўпайтириш, маҳсулдорлигини ошириш, 5-фаза—фермани янада ривожлантириш. Фермерларни ўқитиш, уларнинг малакасини ошириш, тармоқ ишини ривожлантиришга ҳам алоҳида эътибор берилади.

С. САЛИМОВ,
Ўзбекистон Қишлоқ хўжалик вазирлиги бош бошқармаси бошлиғи.

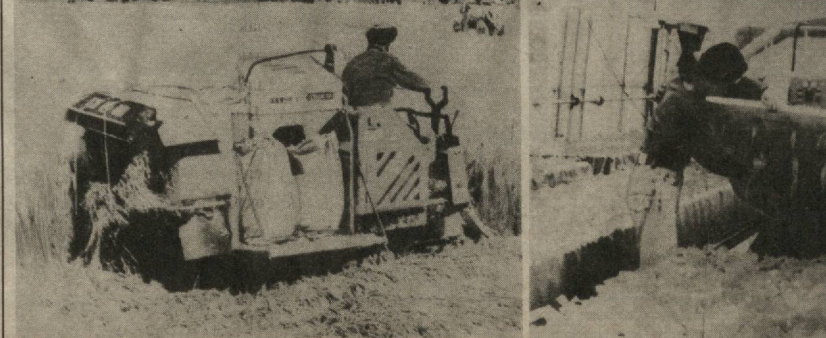

Корея деҳқонлари ҳаётидан лавҳалар.

Турғуной Турғунова пойафзал тикишга киришганига 15 йилдан кўп бўлди. «Ўзсаламан» қўшма корхонаси ташкил этилганидан кейин корхона маҳсулотлари ўз харидорини тез топмоқда. Натижада ишга иштиёқ ортиб, кўплаб, ёшлар бу соҳада меҳнат қилишга келишмоқда.

СУРАТДА: Т. Турғунова (ўртада) шогирдлари Нафиса Ҳакимова ҳамда Замира Турғунова билан бўлғуси маҳсулот қисмларини муҳокама қилишмоқда.

Ғанижон МУҲАММАДҚОДИРИЙ олган сурат.

Фан деҳқон хизматида

ҚУЁШДАГИ ДОҒЛАРДА НЕ СИР БОР?

Сув—бу ҳаёт, дейди халқимиз. Шунинг учун ҳам Урта Осиё халқлари асрлар давомида сув учун курашиб келди. Сунъий суғориш ариқларини қазишлар, қақраган чўлларни ўзлаштириш осонликча бўлмади. Утмишда сувга яқин жойларда қишлоқ ва шаҳарлар бунёд этилди. Ҳозирда эса оби ҳаёт маъмурчилик манбаига айланган.

Хўш, қуёш бетида ўқтин-ўқтин пайдо буладиган доғларнинг сувга қандай алоқаси бор? Нега олимлар унинг сир-асрорларини очишга тиришмоқдалар.

Умуман олганда бу алоқалар фан асосида ўрганилиб, янгидан-янги далиллар билан тасдиқланмоқда. Масалан, қадимдан шарқда ўзбеклар орасида одат бўлиб қолган йил ағдаришни олиб кўрайлик. Илон йили ҳамманинг ёдида, чунки 12 йилда бир келадиган бу паллада ер сатҳида илонлар кўпайган. Бинобарин, шу вақтни илон йили деб айтганлар. Кейинги тадқиқотлар шуни кўрсатадики, илон йилида ер ости сувларининг сатҳи кўтарилиб, у ер кавакларини тўлдирар ва илонларнинг ер ости маконларини ташлаб чиқишга мажбур этар экан.

Инсонлар ва умуман жонли органик дунё ҳаётига бир назар ташлар эканмиз, бу ўринда икки нарсанинг беҳад муҳим эканига иқрор буламиз. Булардан бири Қуёш бўлса, иккинчиси Ер сайёрасидир. Кейинги даврларда олиб борилган астрономик, геологик, космик, геофизик текширишлар натижаларига кўра Қуёш айрим муҳлат (давр) ўтиши билан Ер атмосферасига ва унинг магнит майдонига ҳамда радио ҳодисаларига кучли таъсир кўрсатмай қўймайди. Буларнинг йиғиндиси ўз навбатида «Қуёш фаоллиги» деб аталиб, улар кўпинча Қуёш бетида ўқтин-ўқтин пайдо бўладиган доғлар билан узвий боғлангандир. Қизиғи шундаки, у доғлар диаметри гоҳо 7000 км. дан 15000 км.га етиб 11 ва 22 йилда портлаб парчаланади. Яқин ўтмишда бўлиб ўтган геофизика йилининг маҳсулоти сифатида Ер тарихидаги илгари аниқланган 11 ва 22 йиллик давр—Қуёш доғларининг пайдо бўлиши ва парчаланиши яна ҳам мустаҳкам далиллар билан исботланди.

Кейинги йилларда аниқланишига кўра «Қуёш фаоллиги» ҳар 75 йилда ҳам қайталанади. Шу тариқа Еримизнинг геологик 5 миллиард йиллик тарихига назар ташласак, ундаги фаол геологик ўзгаришлар, тоғ ҳосил қилувчи ҳаракатлар, вулқон отилишлари, иқлим ўзгаришлари ва улар билан боғлиқ бўлган фойдали қазилмаларнинг пайдо бўлиши ҳам ҳар 260 миллион йил ўтгач, қайталаниб туради. Лекин бу қайталаниш ҳақиқатга яқин тахмин ҳисобланиб, бу соҳадаги текширишлар давом этмоқда. Уз-ўзидан кўриниб турибдики, космик фазода содир бўладиган бу ҳодисалар албатта Ер атмосферасига, унинг иқлимига таъсир кўрсатиб, сайёрамизда қор ва ёмғирларнинг кўпайишига ва аксинча озайишига асосий сабаб бўлиб хизмат қилади. Бу эса ўз навбатида ер ости сувларининг ҳаракатига ва уларнинг сатҳини кўтарилишига ёки пасайишига ҳам таъсир кўрсатувчи омил бўлиб чиқди.

Ер юзасида онда-сонда пайдо бўладиган иссиқ жазирама йиллар, ёғингарчиликни оз ёки кўп бўлиш сабаблари билан раҳматлик машҳур гидрогеолог олим, Ўзбекистон Фанлар академиясининг мухбир аъзоси Натай Азимхонович Кенесарин ҳам шуғулланди. Бу соҳада Раҳмат Мирзахўжаевдек истеъдодли шогирдларни тайёрлади. Шогирд бу муаммони ечиш устида Сурхондарё водийсида кўп йиллар давомида дала кузатиш ишларини олиб борди. Ва ниҳоят ўзининг илк мақсадларини рўёбга чиқариш учун, Ўзбекистон Фанлар академиясининг мухбир аъзоси, профессор Н. А. Кенесарин таклифига биноан «Сурхон водийсидаги грунт ер ости сувларининг йиллар давомида пайдо бўлиши ва уни «Қуёш фаоллиги» билан алоқаси» деган жумбоқни ҳал этиш йўлидаги мураккаб ва шарафли ишга киришди. Қизғин илмий изланишлар—уйқусиз тунлар, беҳаловат кунлар, қийинчиликлар олдида қўрқмади. Натижада тўрт йиллик тадқиқот ишлари ва 40 йиллар давомида Сурхон водийсидаги ер ости сувларининг ҳаракатига бағишланган илмий адабиётни умумлаштириш ўзининг салмоқли назарий ҳосилини берди. Маълум бўлишича, Сурхондарё водийсидаги каби кўпчилик ерларнинг мелиоратив ҳолати шу ер ости сувларининг пайдо бўлиши қонунларига ва уларнинг турлари билан чамбарчас боғлиқ экан. Бу ўзгаришлар табиий ва сунъий омилларга боғлиқ бўлиб, бу ўз навбатида маҳаллий грунт сувларининг сатҳини фаслий ва кўп йиллик ўзгаришни аниқлашда ва уларни башорат қилишда катта роль ўйнади. Текширилган туманларда 5 турли ер ости грунт сувлари ажратилди ва уларнинг ўзига хос хусусиятлари аниқланди. Шу тарзда туманларнинг турли майдонларини қайси вақтларга намга тўйдириш ва тузини ювиш каби муаммолар ҳал этилди.

Кузатишлар натижасида йиғилган материаллар асосида кўп йиллик ер ости сувлари ҳолатини ўзгаришларини олдиндан айтиб бериш каби муҳим усуллар таклиф қилинди. Текширишлар шуни кўрсатдики, тоғ ёнбағирларидаги шағал қум орасидаги сувлар 20—22 йиллик «Қуёш фаоллиги»нинг даврийлилиги билан боғлиқ бўлса, Сурхондарёнинг ўрта ва қуйи оқимида террасадаги ер ости сувлари 11 йиллик цикл билан боғлиқ экан. Булар ўз навбатида 1965 йилда Сурхон водийсида ер ости сувларининг сатҳи кўтарилиши ва жойларда ернинг мелиоратив ҳолати ёмонланишини олдиндан башорат қилишга имкон берди. Бинобарин ирригаторлар келгусида бу хулосаларга кўра тегишли чоралар кўриб иш тутсалар республикамизда айниқса, Сурхон водийсидаги кўпгина ҳосилдор ерларнинг ботқоқликка айланиб кетиш хавфидан сақлаб қоладилар. Ёш тадқиқотчи Р. Мирзахўжаев ўз илмий ишида бу хавфни бартараф этиш йўлларини ва ер ости сувларидан қурғоқчилик йилларида ва бошқа мақсадларда унумли фойдаланиш йўлида зарур таклифлар ва тавсиялар қилган. Ҳозирда Тошкент Политехника институтининг доценти Р. Мирзахўжаев «Қуёш фаоллиги» йиллари бўйича илмий ишларини давом эттирмоқда. Унинг бу борадаги изланишлари таҳсинга сазовордир.

Мирмажид ЗОКИРОВ,
геология ва минералогия фанлари доктори.

Донолар бисотидан

АХИКАРНИНГ АЙТГАНЛАРИ

- Уз хўжасини ташлаб қочиб, сенинг орқангдан эргашган итни тош отиб қув!
- Агар бировдан махфий сўз эшитсанг, у сенинг ичингда ўлсин. У сенинг оғзингни куйдирадиган кўмирнинг чўғига айланиб, тилингни куйдириб, жонимни қийноққа солмасин десанг ўша махфий сўзни ҳеч кимга айтма!
- Душманинг қувонса, изаланма, душманинг ёмонликка учраса, унга ҳам қувонма.
- Қариганда эътиборли бўламан десанг, ёшлигингда одил бўл.
- Олисдаги қариндошингдан ёнингдаги дўстинг яхши.
- Дўстларинг ўзингдан безиб кетмасин десанг, отангнинг дўстларидан ўзинг ҳам олис кетма.
- Нохуш сўзингни ўз юрагингда сақла, агар у сўз оғзингдан чиқиб кетса, дўстингдан айриласан.
- Одамлар гуруҳ-гуруҳ бўлиб айтишиб ётган ерга яқинлашма, чунки айтишув кўпинча киши ўлимига сабаб бўлади.
- Агар сен: «Нима қилсам ақлли буламан?» — деб қалбдан қийналсанг, эсингда тут: оғзингдан ёлғон сўз чиқмасин, қўлингни ўғирликдан тий, шунда ақл киради.
- Узингники бўлмаган сулув аёлга суқланиб қараш ярамайди. Аёлнинг сулувлиги кўп одамни бошига етган, чунки сулувнинг муҳаббати кул қилиб куйдириб юборадиган алангага ўхшайди.
- Улар ҳам сенинг аёлинг билан ошна бўлмасин десанг, ўзингга яқин одамларнинг аёли билан ошналик қилма.

Мустақиллик мадҳи

ХИЗИР НАФАСИ

Мустақил беш йилни яшадик бугун,
Мазмунан беш аср унга тенг бўлди.
Сўниш ололмасдик бағримиз тўлиб,
Ҳарқалай кўзларга олам кенг бўлди.
Мускуллар куч билан тўлди бу муддат,
Сўлғин чеҳраларда ўйнади қуёш.
Қадр-қиммат топди толеи кулиб,
Келажак ишқида ёнган кекса ёш.
Ўзи хон, ўзи бек бир сўзли элнинг
Шуҳрати оламга бўлди овоза.
Мустақил ҳаётга ташналар учун
Тошкент ҳаво йўли — очиқ дарвоза.
Бориш-келиш қилдик, билдик, тушундик
Бирга баҳам кўрдик қўшни ошини.
Тадбиркорлик билан, меҳр товлашиб
Боғлаб олдик софдил дўстлар бошини.
Ўлкамиз боғлари жаннатга қиёс,
Алвон неъматлардан оғиз бўшамас.
Ўтган ой кунлар ҳам ҳисобимизда,
Ҳеч бири бу қутлуғ йилга ўхшамас.
Арпа эккан буғдой ўргандек хушвақт,
Хирмонда барака, ҳосил бир олам,
Гупириб тургандек хизир нафаси
— Ишга бисмилло деб қўл уринг болам!
Дам сайин йироқлар яқинлаб келар,
Ариқдек оқмоқда ризқимиз равон.
Тинчлик шарофати, мустақиллик бу —
Орзулар рўёбда турмуш фаровон!

Толиб ЙЎЛДОШ.

ВАТАН КЎНГЛИМИЗДА

Узбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг мамлакатимиз мустақиллигининг беш йиллигига бағишлаб «Узбекистон — Ватаним маним» қўшиқлар кўрик-танловини ўтказиш ҳақидаги қарори эълон қилингандан кейин Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг бастакор ва шоирлар билан ижодий ҳамкорлиги йўлга қўйилди. Натижада қисқа вақт ичида турли жанрлардаги 40 дан ортиқ куй ва қўшиқ юзага келди. Янги асарларнинг энг саралари танлаб олиниб, «Ватан кўнглимизда» тўпламига киритилди ҳамда Олий ва ўрта махсус ўқув юртлари бадиий ҳаваскорлик жамоалари ижроси учун тавсия этилди.

Вазирлик ташаббуси билан чоп этилган бу тўпламга таниқли шоир ва бастакорлар асарларидан ташқари ўқув юртларида таҳсил олаётган истеъдодли ёшларнинг ижод намуналари ҳам киритилган. Китобнинг тўпловчиси ва мусиқа муҳаррири бастакор Ҳабибулла Раҳимов, адабий муҳаррири шоир Нормурод Нарзуллаевдир.

Ҳамкорлик

ИШОНЧЛИ АЛОҚА

- Қисқа давр ичида уяли телефон наманганликлар ҳаётидан мустаҳкам ўрин олди. Бундай телефонларнинг бенуқсон ишлаб туришини таъминлаш мақсадида «Уздунробита» Узбекистон — Америка қўшма корхонаси томонидан ташкил этилган махсус хизмат кўрсатиш станцияси иш бошлади.

Ҳозирги кунда шаҳарда 300 нафар одам уяли телефондан фойдаланмоқда ва уларнинг сони тобора ортиб бораётир. Корхонадагилар тез орада уяли телефон ва электрон аудиотехникаси сотишга мўлжалланган махсус дўкон очишни ҳам режалаштирмоқда.

Журъа олам

ҚАНОАТЛИ ЙЎЛ КЎРСАТУВЧИ

Америкалик орнитолог Рэй Бэрнук тўтиқушларга кўзи ожиз одамлар учун йўл кўрсатишни ўргатмоқда. У ўргатаётган тўтиқуш эгасига кўча муюлишларини, шунингдек, йўлда учрайдиган турли тўсиқларга «Тўхта!», «Юринг», «Ўнгга ёки чапга!» деган сўзларни айтиб йўл бошлайди.

Бундай қанотли дўстни 250—400 долларга (сўз бойлигига — «буйруқ» беришига қараб) сотиб олиш мумкин.

СУВ ИЧИДА 47 КУН

Ўз номларини қандай бўлмасин, «Гиннеснинг рекордлар китоби»га ёзиб қолдириш учун баъзилар нималарга қодир эканлигини кўрсатишмоқда. Уларнинг ичида заҳарли илон ёки арслон билан бир неча кун бирга бўлишган довюракларни ҳам кўп эшитганмиз.

Жанубий африкалик Джимми Ван Дер Мерве «рекорд»нинг хавфсиз, аммо ўта чидамлиликни талаб этадиган хилини танлаган. У сув тўлдирилган ваннада 47 кун ўтирди. Шу вақт мобайнида Мерве эшик тирқишидан телевизор кўриб, ўзини кўриш учун келган одамлар билан суҳбатлашиб турди...

АҲОЛИДАН СУТ СОТИБ ОЛАМИЗ

«Тошкентсут» акциядорлар жамияти шуни маълум қиладики, қишлоқ аҳолисидан фуқаролар йиғини кенгашлари орқали келишилган нархларда шартнома асосида чекланмаган миқдорда сут сотиб олинади.

Сутни Тошкент вилояти туманларида жойлашган «Тошкентсут» акциядорлар жамиятига қарашли қабул пунктларига топширишингиз мумкин. Топширилган сут учун ҳақ тўлаш — ҳисоб-китоб ишлари ҳар 15 кунда фуқаролар йиғини кенгашлари орқали олиб борилади.

«Тошкентсут» акциядорлар жамияти Фуқаролар йиғини кенгашларини зарур анжомлар — фляга, бидон, лаборатория асбоб-ускуналари, ўлчов тарозилари билан тўла-тўкис таъминлайди.

Қадрли қишлоқ меҳнаткашлари! Бизнинг вакилларимиз Сизларни қуйидаги манзилгоҳларда кутадилар:

Тошкент тумани — «Тошкент» сут қабул қилиш пункти;
Зангиота тумани — «Зангиота» сут қабул қилиш пункти;
Оққўрғон тумани — «Оққўрғон» сут қабул қилиш пункти;
Чиноз тумани — Эрназаров номли ва «Олмазор» хўжаликларидаги сут қабул қилиш пунктлари;
Қуйи Чирчиқ тумани — «Ўзбекистон» ва «Ҳамкорлик» сут қабул қилиш пунктлари.

ТАШКИЛОТ

Юк ортиш, тушириш ишлари учун 20 ёшдан 35 ёшгача бўлган йигитларни ишга таклиф этади

Манзилимиз: Тошкент шаҳри Собир Раҳимов тумани, Жомий кўчаси — Агрегат заводи яқинида.

Телефон: 48-43-42; 48-34-09.

ХЎЖАЛИК, КОРХОНА, ТАШКИЛОТ РАҲБАРЛАРИ, ФЕРМЕРЛАР ДИҚҚАТИГА

Сўйишга мўлжалланган қорамол, от, қўйларни сотмоқчимисиз? Биз харидормиз!

Тошкентдаги ташкилот хўжаликлар, корхоналар ва ташкилотлар, фермерлардан сўйиш учун мўлжалланган қорамол, от, қўйларни шартномавий нархларда банк орқали маблағ ўтказиш йўли билан сотиб олади.
Телефон: 8 (3712) 94-26-79.

Спартакиададан кейинги ўйлар

ПОЛВОНЛАР ИБРАТИ

Далада суяги қотган кишини хатти-ҳаракатларидан бехато аниқлаш мумкин: хоҳ жазирама, хоҳ гармсел бўлсин, у бир маромда хотиржам ишлайверади, гўё офтоб нурлари ҳам, юқори ҳарорат ҳам унга мутлақо таъсир қилмаётгандек кўринади.

Ҳали далада ишлашга кўниколмаган одам эса дам-бадам пешонаси, юзи, бўйнидан терларини артиб атрофга аланглайди, ўзига бир пас бўлса-да соябон жой, эпкин шабада излаётгани яққол сезилиб туради.

Гулистонда ўтган қишлоқ спартакиадаси баҳслар қатнашчиларини кузатган киши ҳам ким чинакамига жисмоний тарбия ва спорт шайдоси эканини, ким шунчаки шароит тақозосига кўра мусобақаларга мажбуран келганлигини пайқаб олиши мумкин эди: жисмоний тарбия машғулотлари кундалик эҳтиёжга айланган ҳақиқий спортчилар офтобни ҳам, иссиқни ҳам писанд қилмай бамайлихотир юришар, хўжакўрсинга келган баъзи қатнашчилар эса сувдан олинган балиқдек типирчилаб, гоҳ чанқоқни босгани чопқилласа, гоҳ соя жойда нафасни ростлаб олишга интилишарди.

Спартакиада иштирокчилари билан суҳбатлар чоғи бошқа яна бир ҳолат ҳам яққол кўзга ташланди. Ҳар хил қимматбаҳо совринлар учун эмас, балки ўз саломатлиги йўлида жисмоний тарбия ва спорт машғулотларига ошно бўлганларнинг аксариятида одатда қандайдир табиий хушфеъллик, самимият балқийди; ҳаётдан бўлар-бўлмас нолиниш, жиззакилик, бетга чопарлик каби номатлуб жиҳатлардан асар ҳам кўрмайсиз. Жисмоний тарбия ва спорт машғулотларининг киши феъл-атворига бундай ижобий таъсири атрофлича ўрганилса, яна кўп нарсалар ойдинлашиши турган гап.

Миллий курашнинг бухороча усулида спартакиада баҳсларида жамоа ҳисобида ғолиб чиққан қашқадарёлик полвонлар мини-футбол мусобақаларида биринчи ўрин учун мезбонлар билан тўп сураётган ҳамюртларига берилиб ишқибозлик қилишаётган эканлар. Биринчи бўлиб Эрали Юсупов билан суҳбатлашдик. У тўрт йилдан буён полвонлик қилади. Қамаши туманидаги «Қорабоғ» жамоа хўжалигида Ҳовчин қишлоғида яшайди. Ҳарбий таълим ва жисмоний тарбиядан дарс беради.

— Самарқанд, Навоий, Сурхондарё, Хоразм, Бухоро вилоятларидаги кўплаб мусобақаларда қатнашиб, ат-Термизий ва Паҳлавон Маҳмуд хотирасига бағишланган турнирларда ўз вазнимда биринчи ўринларни олганман, — дейди Эрали. — Бу ерда ҳам етти полвон билан бел олишиб, барчасида ғалаба қозондим. Оилада тўрт полвонмиз. Укам Одил иккинчи ўринни эгаллади. Акамлар ушбу мусобақада қатнашишларига имкон бўлмади.

Эралининг қарашлари босиқ, жавоблари лўнда, ҳаракатлари — вазмин, полвонлик унинг табиати, феъл-атворига аллақандай осудалик бахшида этган. Вазн ва ёш жиҳатдан қашқадарёлик полвонларнинг сардори Раҳим полвон Бўриев ҳам шошилмасдан, салмоқ билан гапиради:

— Оилада беш ўғилмиз ва ҳаммамиз полвонмиз, — дейди у, — Яшаш жойимиз Чироқчи тумани Аҳмад Ясавий номли жамоа хўжалигида. Полвонлик қилаётганимга йигирма йилдан ошди. Шаҳрисабзда Амир Темур бобомиз, Термизда ат-Термизий хотира турнири ва бошқа кўплаб мусобақаларда қатнашиб, ғолиб бўлганман.

— Қай тариқа полвонлар сафига қўшилгансиз?

— Полвонлик — бизга ота мерос. Бобом Хуррам полвонни ҳанузгача эслашади. Тўйларда бел олишиб, елкаси ер кўрмаган.

— Шогирдларингиз кўпми?

Раҳим полвон мароқ билан шогирдларини санай кетди:

— Тошев Абдували 82 кило вазнда иккинчи ўринни эгаллади. Бойдадаев Муҳиддин 73 кило вазнда — иккинчи ўрин. Нортожиев Шариф 90 кило вазнда учинчи ўрин. Юсупов Одил 55 кило вазнда иккинчи ўрин, Халилов Ғанишер ҳам шу вазнда учинчи бўлди. Бўриев Раҳматилла 73 кило вазнда иккинчи ўрин...

Қашқадарёликларнинг спартакиада баҳсларида жамоа ҳисобида ғалаба қозонишларига ҳисса қўшган полвонлардан яна бири Ботир Боймуродовдир. У 60 кг вазнда ғолибликни қўлга киритди. Ғузор туманидаги «Тоҳир ва Зуҳра» давлат хўжалигида яшаб, 15 йилдан буён кураш тушади.

— Оилада ўн фарзандмиз, — дейди Ботир. — Иккита қиз, саккиз ўғилмиз. Уч киши полвонлик қиламиз. Ҳозир педагогика техникумида ўқитувчи бўлиб ишлаш билан бирга «Локомотив» жамиятида мураббийлик қиламан. Йигирма беш полвонга сабоқ бераман. Президентимизга раҳмат!

Фарғоналик полвонлар билан суҳбатлашганимизда ҳам ўз кучига, келажакка қатъий ишонч, ҳар қандай ғовни енгиб ўтишга шайлик сезилиб туради. Боғдодлик Аҳмаджон Тўрақуловнинг полвонлик қила бошлаганига йигирма йилдан ошган.

— Полвонлик сизга нима берди? — деган саволга у шундай жавоб қилди:

— Шу пайтгача хасталик нималигини билмаганлигим шу полвонлигим туфайлидир. Иккинчидан, полвонлик сабаб мен юртни танидим, юрт мени таниди. Менинг учун бу энг катта бахт!

Дарвоқе, жамоа ҳисобида спартакиада ғолиби бўлган фарғоналик полвонларнинг аксарияти ҳам Аҳмаджон Тўрақуловни сардор деб билишади.

Аҳмад полвондан келажак режаларини сўрадим.

— Мен кекса полвонлар билан мулоқотда бўлганман, ўз вақтида улардан кўп нарса ўрганганман. Энди ўшаларни ёш полвонларга ўргатиш ниятим бор. Лекин ўзим ҳам ҳали беллашувлардан четда турмоқчи эмасман. Жумладан, 15-16 августда Андижонда бўладиган мусобақага бутун жамоамиз билан қатнашишни мўлжаллаяпмиз.

Қашқадарёликлар ҳам спартакиада тугаши ҳамон Шаҳрисабздаги мусобақага шайланиш ниятида эканликларини айтишганди. Бу полвонлар шунчаки совринлар учун мусобақаларга боришади, деб ўйлайдиганлар адашишади.

Уйлаб қаралса, ҳамма гап эҳтиёжга бориб тақалади: биз суҳбатда бўлган полвонлар учун ҳам, ҳар куни бир соат югуришга одатланган кишилар учун ҳам улар ўзлари танлаган машғулот табиий эҳтиёжга айланган.

Маълумки, кўпчилик саратон иссиғини, умуман юқори ҳароратни ҳар хил муздай ичимликлар ичиб, ўзини соя-салқинга кўпроқ олиб енгишга ҳаракат қилишади. Ҳолбуки, ҳафтасига 2-3 марта 40-50 минутдан бир маромда югуриш ёки бошқа бирон ҳаракатчан машғулот билан шуғулланишга одатланганлар энг юқори жазирама пайти ҳам лоҳаслик нималигини билишмайди. Иш унуми ҳам сезиларли ортади.

Зотан, бош оғриғи, тез-тез шамоллаш ва ҳоказо каби кўплаб дардларни ҳам жисмоний тарбия ва спорт машғулотлари ёрдамида бемалол бартараф этиш мумкинлигини мутахассислар кўп таъкидлашлари бежиз эмас. Шу маънода жисмоний тарбия ва спорт машғулотлари доимий бардамлик, мустаҳкам соғлиқнинг туганмас булоғидир. Полвонлар буни яхши англаб, амалда намойиш этаётгани таҳсинга лойиқдир.

Ш. АЛЛАМОВ,
«Қишлоқ ҳаёти» мухбири.

Миллий курашнинг бухороча усулида қишлоқ спортчиларининг дастлабки спартакиада беллашувларида қашқадарёлик полвонлар жамоа ҳисобида биринчи ўринни қўлга киритишди. Истиқлол шарофати ила жисмоний тарбия ва спорт мухлисларининг қадр-қиммати кун сайин ортиб боришига шубҳа йўқ.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган сурат.

Бош муҳаррир Неъмат ЁҚУБОВ

Рўзнома таҳрир ҳайъати: Расулмат ҲУСАНОВ, Мирзажон ИСЛОМОВ, Маҳмуд МИРЗАЕВ, Эркул ЗИКРИЁЕВ, Сиддиқжон МУҲАМЕДЖОНОВ, Мирғиёс ҚАЮМОВ (бош муҳаррир ўринбосари), Сунатилла САЙДАЛИЕВ, Обиджон ҒОФУРОВ (масъул котиб), Равшан БОБОМУҲАМЕДОВ.

ҲОМИЙ: «Ўзқишлоқхўжаликтаъминоттузатиш» давлат—ширкат қўмитаси

«Қишлоқ ҳаёти» — «Қишлоқ ҳақиқати» газетасининг вориси

МАНЗИЛИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ, МАТБУОТЧИЛАР КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР, Муҳаррир ўринбосарлари — 33-44-43, 33-16-27. Масъул котиб — 33-09-93. Деҳқончилик бўлими — 36-56-35, 36-54-51. Ижтимоий ҳаёт бўлими — 36-56-34. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими —36-56-36. Ахборот ва спорт бўлими — 36-54-54. Шикоят, хат ва маъмурий органлар бўлими — 36-54-52.

Рўйхатдан ўтиш тартиб рақами 6. Буюртма Г— 0429, ҳажми 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А-2. Босишга топшириш вақти 21.00. Босишга топширилди 19.30

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. 1 2 3 3 4 6.